

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Galdová

Limity při vydávání různých druhů akcií

Diplomová práce

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Limity při vydávání různých druhů akcií vypracovala samostatně a citovala všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 16. 2. 2021

Kateřina Galdová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu této diplomové práce **JUDr. Janu Lasákovi, Ph.D., LL.M.**, za odborné vedení, vždy vstřícný přístup a rovněž za jeho věcné připomínky a rady.

Obsah

Obsah	4
Seznam použitých zkratk	6
Úvod.....	7
1. Pojem akcie jako cenného papíru.....	9
1.1. Pojem cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru	9
1.2. Pojem akcie	11
1.2.1. Kusové akcie	15
2. Druh akcií.....	16
2.1. Obecné limity při vytváření různých druhů akcií.....	18
3. Druhy akcií dle ZOK	21
3.1. Kmenové akcie	21
3.2. Prioritní akcie	22
3.3. Zaměstnanecké akcie.....	24
3.4. Vysílací akcie	27
4. Modifikace práv spojených s akciemi.....	30
4.1. S rozdílným podílem na zisku a likvidačním zůstatku	30
4.2. S pevným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku	31
4.3. Tracking stock.....	31
4.4. S podřízeným podílem na zisku a likvidačním zůstatku	33
4.5. S rozdílnou vahou hlasů.....	34
4.6. Diamantové akcie.....	37
4.7. Zakladatelské akcie	37
5. Druhy akcií dle ZISIF.....	39
5.1. Zakladatelské akcie dle ZISIF	39
5.2. Investiční akcie	40
6. Přidávání práva do akcií	41
6.1. Limity při přidávání práva do akcií	41
7. Odebírání práv z akcií.....	43
7.1. Právo podílet se na řízení společnosti – jeho dílčí práva	43
7.1.1. Hlasovací právo	43
7.1.2. Právo účastnit se valné hromady	46
7.1.3. Hromadné informační právo.....	47
7.1.4. Právo na vysvětlení	47
7.1.5. Právo podávat návrhy a protinávry.....	49

7.1.6. Právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady	49
7.1.7. Práva kvalifikovaných akcionářů	49
7.2. Limity při odebírání práv z akcií	50
8. Přidávání a odebírání povinností	53
Závěr.....	55
Seznam použitých zdrojů	58
Shmutí.....	63
Seznam klíčových slov / Keywords.....	65

Seznam použitých zkratk

ZISIF	zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstev, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
DluhZ	zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů
Novela	zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb., a další související zákony
DZ	důvodová zpráva
ZPKT	zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Cílem této diplomové práce je analýza toho, jaká zvláštní práva lze s akciemi spojit, jaká práva lze z akcií odebírat a jaké jsou limity této smluvní volnosti při modifikaci práv spojených s akciemi, s přihlédnutím k vývoji právní teorie od účinnosti ZOK z roku 2014 a zároveň s ohledem na nejnovější novelu, tzv. velkou Novelu ZOK, zveřejněnou ve Sbírce zákonů 13. února 2020 pod č. 33/2020.

Zákon o obchodních korporacích již neobsahuje taxativní výčet druhů akcií a díky tomu právní úprava obsažená v zákoně o obchodních korporacích na rozdíl od obchodního zákoníku umožňuje akciovým společnostem emitovat i zvláštní druhy akcií dle § 276 ZOK. Ve své práci budu analyzovat tuto možnost, kterou právní úprava akciovým společnostem skýtá, a to se zaměřením na zákonné limity vydávání různých druhů akcií.

Smluvní volnost při vydávání různých druhů akcií je stále diskutované téma a není na něj v odborné literatuře jednotný názor. Jedna strana zastupuje spíše konzervativní přístup k dané problematice, oproti tomu druhá strana se ve svých článkách přiklání k podpoře co nejširší autonomie vůle. Dle názoru autorky diplomové práce se jedná o problematiku, u níž se právní výklad neustále dynamicky vyvíjí. V odborné literatuře se neustále objevují tendence k rozšiřování smluvní volnosti při vydávání různých druhů akcií, proto má autorka diplomové práce za to, že náměty pro odborné práce ještě nebyly vyčerpány. Odborná literatura rovněž obsahuje mnoho odlišných názorů na možnost, jak lze konstruovat druhy akcií dle aktuální právní úpravy, a proto by autorka práce chtěla jednotlivé názory zanalyzovat a pokusit se ze získaných poznatků vymezit limity smluvní volnosti při vydávání různých druhů akcií.

Navzdory mnoha reakcím a podnětům k této problematice přetrvávala nejistota ohledně správného výkladu některých ustanovení ZOK. Tuto nejistotu se snaží odstranit již zmíněná Novela, která nabyla účinnosti 1. ledna 2021, s výjimkou části osmé, ta nabývá účinnosti 1. července 2021. I přes snahu posílit právní jistotu prostřednictvím Novelu, dle autorky práce stále zůstává široký prostor pro diskusi i po účinnosti této Novelu.

Diplomová práce je systematicky rozdělena do deseti kapitol včetně úvodu a závěru. První kapitola je věnována vymezení akcii jako cennému papíru, v této kapitole jsou rozebrány základní znaky nejen samotné akcie, ale v obecné rovině i instituty

cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru, jež jsou podkladem pro vymezení pojmu akcie. Ovšem vymezení cenného papíru, zaknihovaného cenného papíru a ani akcie není vyčerpávající, tyto pojmy jsou rozebrány pouze v takovém rozsahu, který postačuje pro účely této práce. Druhá kapitola vymezuje pojem druhu akcií a obecné limity při vytváření různých druhů akcií. Třetí kapitola pojednává o druhích akcií upravených v ZOK, na ni navazuje kapitola, jež se věnuje různým modifikacím práv spojených s akcií. V pořadí pátá kapitola je věnována druhům akcií dle ZISIF. Následující dvě kapitoly se zabývají přidáváním a odebíráním práv z akcie nad rámec možnosti v zákoně výslovně zmíněných. Poslední kapitola je věnována možnosti přidávání a odebírání povinnosti z akcií. V závěru se autorka snaží shrnout jednotlivé poznatky a vymezit limity smluvní volnosti při vydávání různých druhů akcií.

Autorka diplomové práce se nebude věnovat samotnému postupu při vydávání akcií, postupu při změně druhů akcií a ani možnostem soudního přezkumu obsahu akcií dle § 277 ZOK. Autorka si je vědoma, že tyto otázky blízce souvisí se zvoleným tématem, ale překračovaly by rámec tématu diplomové práce.

1. Pojem akcie jako cenného papíru

1.1. Pojem cenného papíru a zaknihovaného cenného papíru

Akcie je cenným papírem nebo zaknihovaným cenným papírem, to ostatně vyplývá z její definice v § 256 ZOK, proto se nejdříve budeme věnovat krátkému vymezení těchto institutů. Definici cenného papíru i zaknihovaného cenného papíru, které jsou základem pro definici pojmu akcie, nalezneme v § 514 a § 525 OZ. Občanský zákoník od sebe zmíněné instituty odděluje, proto je potřeba jejich odlišnosti dále vymežit. Přesto, že jde dle zákona o rozdílné instituty, mají společné znaky. Tím je například skutečnost, že v obou případech se jedná shodně o věc v právním slova smyslu, jak vyplývá i ze samotného zařazení jejich právní úpravy do systematiky OZ pod hlavu IV, pojednávající o věcech a jejich rozdělení.

V minulosti byly cenné papíry upraveny v českém právním řádu v zákoně č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ale samotná definice cenného papíru v zákoně upravena nebyla. Legální definici tedy ustanovil až současný občanský zákoník v § 514: *„cenný papír je listina, se kterou je právo spojeno takovým způsobem, že jej po vydání cenného papíru nelze bez této listiny uplatnit ani převést.“*

Definice cenného papíru v OZ je téměř doslovně přejata ze švýcarského obligačního zákona, konkrétně jde o jeho článek 956.¹ Základními znaky cenného papíru je jeho hmotná existence (hmotný substrát) v podobě listiny a práva v listině inkorporovaná. Z uvedené definice je patrné, že jde o hmotnou věc movitou. Cennost cenného papíru vyplývá z jeho právních následků, jde tedy o cennost právní, nikoliv faktickou.²

Zákonem je upraveno několik druhů cenných papírů, například podílové listy, akcie, kupóny a další. Tento výčet druhů cenných papírů není taxativní. Dle § 515 OZ je možné vytvářet i inominační cenné papíry, což jsou druhy cenných papírů zákonem nepojmenované a neupravené, zákon však v případě inominačních cenných papírů stanovuje požadavek, že listina musí určit alespoň odkazem na emisní podmínky, právo, které je s cenným papírem spojeno a také údaj o emitentovi.³ Tento přístup

¹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář - 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s.1247

² VÍTEK, Jindřich. In LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1845-1851

³ § 515 OZ

k výčtu druhů cenných papírů v OZ mimo jiné otevřel i cestu k vytváření různých druhů akcií, a po vzoru OZ je i v ZOK výčet druhů akcií výčtem pouze demonstrativním. Blíže k druhům akcií v následujících kapitolách.

Zaknihovaný cenný papír je věcí odlišnou od cenného papíru. Legální definice zaknihovaného cenného papíru je upravena v § 525 OZ a ta říká, že o zaknihovaný cenný papír se jedná, je-li cenný papír nahrazen zápisem do příslušné evidence a nelze jej převést jinak než změnou zápisu v této evidenci.⁴ Z definice vyplývá, že jde o věc movitou nehmotnou.

Narozdíl od cenného papíru zaknihovaný cenný papír představuje pouze zápis práva v příslušné evidenci. Z jeho povahy tedy plyne, že je vydán zápisem do příslušné evidence. Dle vyvratitelné domněnky v § 527 odst. 2 OZ se má za to, že vlastníkem zaknihovaného cenného papíru je osoba, na jejímž účtu vlastníka je zaknihovaný cenný papír evidován. Na účtu zákazníka jsou evidovány zaknihované cenné papíry osob, které je svěřily osobě, pro niž byl tento účet zřízen. Tato osoba tedy není vlastníkem zaknihovaných cenných papírů evidovaných na tomto účtu.

Existence zaknihovaných cenných papírů vyžaduje ingerenci depozitáře, který účty vede.⁵ K evidenci zaknihovaných cenných papírů ZPKT: *„Zaknihované cenné papíry, s výjimkou zaknihovaných cenných papírů kolektivního investování vedené v samostatné evidenci investičních nástrojů a zaknihovaných cenných papírů vedených v evidenci ministerstva podle zákona upravujícího rozpočtová pravidla, lze evidovat podle českého práva pouze v centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů a v evidenci navazující na centrální evidenci.“*⁶ Centrální evidenci zaknihovaných cenných papírů vydaných podle českého práva vede Centrální depozitář cenných papírů a osoby oprávněné vést evidenci navazující na centrální evidenci cenných papírů vedenou centrálním depozitářem.⁷ Tento depozitář a ostatně i většina zahraničních depozitářů jsou podřízeny veřejnoprávním povinnostem, které

⁴ § 525 OZ

⁵ VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. V Praze: Auditorium, 2013, s. 23

⁶ § 91 ZPKT

⁷ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed), *Zákon o obchodních korporacích. Komentář- 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1254

napomáhají odkrývání anonymních korporátních struktur a znemožňují anonymní držbu cenných papírů.⁸

Ačkoliv zaknihovaný cenný papír nenaplnuje jeden ze základních znaků cenného papíru vyplývající z § 514 OZ, a to, že je listinou, tak mají tyto dva právní instituty k sobě velmi blízko. To můžeme dovodit například i z § 525 odst. 2 OZ, kde je uvedeno, že ustanovení o cenných papírech lze použít i na zaknihované cenné papíry, pokud to tedy nevylučuje jejich povaha, občanský zákoník nebo jiný právní předpis.

V předešlé právní úpravě byl zaknihovaný cenný papír specifickou podobou cenného papíru a byl tedy považován za dematerializovaný cenný papír. Od toho se stávající úprava odklonila a stanovila jej jako samostatný institut, jež není nadále považován za cenný papír dle definice v § 514 OZ.⁹ Tím, že občanský zákoník přinesl zavedení samostatného institutu zaknihovaného cenného papíru a díky vymezení jeho odlišnosti vůči cennému papíru v absenci jeho hmotného substrátu, došlo s rekodifikací k upuštění od dělení cenných papírů dle jejich podoby.¹⁰

1.2. Pojem akcie

Akcie je účastnický¹¹ cenný papír či zaknihovaný cenný papír vydaný akciovou společností, tj. právnickou osobou soukromého práva, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle zákona o obchodních korporacích a stanov dané společnosti na jejím řízení, jejím zisku nebo na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací a rovněž jsou s ním spojené i ze zákona vyplývající povinnosti akcionáře.

Ovšem výčet výše zmíněných práv uvedených v definici akcie v § 256 ZOK je pouze demonstrativní a definice zmiňuje pouze základní práva, která lze s akcií spojit. Následující ustanovení tato základní práva konkretizují a v ZOK můžeme nalézt i další akcionářům přiznaná práva. Další práva můžeme najít také v jiných zákonech.¹²

⁸ VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. V Praze: Auditorium, 2013, s. 23

⁹ MIKULA, Ondřej. In Petrov, Jan (ed). *Občanský zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 546

¹⁰ KOTÁSEK, Josef. In MELZER, Filip (ed). *Občanský zákoník velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014, s. 377

¹¹ § 245 ZOK

¹² Například OZ, zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev

Práva a povinnosti spojené s akcií (jako podílem) představují její kvalitativní stránku,¹³ a ta je klíčová z hlediska druhů akcií, protože právě její modifikací dochází k vytváření různých druhů akcií.¹⁴

Kvantitativní stránku akcie představuje míra účasti akcionáře (podíl) ve společnosti.¹⁵ Akcie představují stavební základ pro každou akciovou společnost. Základní kapitál akciové společnosti je dle § 243 ZOK rozvržen na určitý počet akcií. Stejně tak je akciová společnost důležitá pro akcii, protože samotná existence akcie závisí na akciové společnosti, neboť ta akcie emituje. Jde tedy o jakýsi vztah vzájemné potřeby.

Akcie tedy reprezentuje část základního kapitálu akciové společnosti, vyjádřenou jmenovitou nebo účetní hodnotou akcie a zároveň reprezentuje i podíl akcionáře na společnosti dle § 31 ZOK. Podíl akcionáře v akciové společnosti je podpůrně určen poměrem jmenovitých hodnot všech akcionářem vlastněných akcií k základnímu kapitálu společnosti, pokud tedy nejde o kusové akcie.¹⁶

Akcie nabývá charakteru cenného papíru nebo zaknihovaného cenného papíru vydáním,¹⁷ poté může listinná akcie nebo zápis v evidenci zaknihovaných cenných papírů sloužit akcionáři jako doklad o jeho poměru ke společnosti. Podle § 520 odst. 1 OZ jsou oba vydány dnem, kdy splňují náležitosti pro něj stanovené zákonem nebo jiným právním předpisem a stanoveným způsobem se stanou majetkem prvního nabyvatele. Zákon však připouští výjimku v § 521 OZ za účelem ochrany nabyvatele v dobré víře. Ta stanovuje, *byl-li nabyvatel v dobré víře, že nabývá řádně vydaný cenný papír, je takový cenný papír vydán i přesto, že nebyly dodrženy náležitosti postupu při jeho vydání nebo že se nestal vlastnictvím prvního nabyvatele zákonem stanoveným způsobem.*¹⁸ V odstavci druhém je poté stanoveno právo na náhradu škody pro osoby, do jejichž práv bylo zasaženo tím, že nebylo dodrženo výše zmíněné.

¹³ ČERNÁ, Stanislava. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2015, s. 127-134

¹⁴ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 1

¹⁵ ČERNÁ, Stanislava. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2015, s. 127-134

¹⁶ Každá kusová akcie představuje stejný podíl na základním kapitálu společnosti.

¹⁷ V případě zaknihované akcie se vydáním myslí zápis do příslušné evidence.

¹⁸ § 521 odst. 1 OZ

Akcie je ale také cenným papírem deklaratorním a nedokonalým.¹⁹ Vydání akcie, zatímního listu či jiného účastnického cenného papíru akcionáři nemá vliv na možnost výkonu práv s nimi spojených.²⁰ Z důvodové zprávy k ZOK: „*Akcionář je akcionářem okamžikem vzniku společnosti bez ohledu na to, zda byly vydány akcie, tím zavádí tedy právní pojem nesplacená akcie.*“²¹ V případě efektivního zvýšení základního kapitálu se akcionář stane akcionářem okamžikem účinného úpisu akcií dle § 492 odst. 2 ZOK. Nicméně platí, že po jejich vydání není možné bez těchto cenných papírů nebo zaknihovaných cenných papírů práva s nimi spojena uplatnit ani převést.²²

Pro zařazení pojmu *nesplacené akcie* si uvedeme rozlišení akcií na ztělesněné a neztělesněné. Ztělesněnou akcií může být pouze cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír. Pod pojmem neztělesněná akcie chápeme akcii nesplacenou nebo nevydanou. S nesplacenou akcií je kromě práv akcionáře spojena i povinnost splatit emisní kurs akcie. Nesplacená akcie není cenným papírem ani zaknihovaným cenným papírem a je tedy pouhou obligací²³ mezi akcionářem a akciovou společností, pokud akciová společnost nevydá na nesplacenou akcii zatímní list, což musí určit stanovy.²⁴ Zatímní list je převoditelným účastnickým cenným papírem na řád a nelze jej vydat jako zaknihovaný cenný papír. Zatímní list nahrazuje jinak neztělesněné, nesplacené akcie společnosti, s nimiž jsou spojena všechna akcionářská práva jinak spojena s akcií.²⁵ Nevydanou akcií je akcie, která nebyla vydána, přestože byl splacen emisní kurs.²⁶ Komentář²⁷ dovozuje, že ze zákona nevyplývá povinnost akciové společnosti vydat akcie po splacení emisního kursu a dle autorů nelze tuto povinnost dovodit ani extenzivním výkladem, proto je potřeba takovou povinnost ujednat ve stanovách nebo ve smlouvě o úpisu akcií.

¹⁹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1263-1265

²⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 510-513

²¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb.

²² VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014 s.1253

²³ vzniklou převzetím členství v akciové společnosti dle důvodové zprávy k ZOK

²⁴ § 285 odst. 1 ZOK

²⁵ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1438

²⁶ § 256 odst. 3 ZOK

²⁷ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1276-1277

Autorka diplomové práce se přiklání k odlišnému názoru jiného komentáře²⁸, který říká, že akciová společnost má povinnost vydat splacené akcie. Tuto povinnost autoři dovozují ze smlouvy uzavřené úpisem akcií a také z § 256 odst. 1 ZOK, protože stanoví-li zákon, že akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojená práva akcionáře, tak poté kdy společník splní povinnosti vyplývající ze smlouvy o upsání akcií, je akciová společnost povinna mu tento (zaknihovaný) cenný papír vydat.

Akcie může mít formu cenného papíru pouze na řád nebo na doručitele. Totéž platí pro zaknihované akcie.²⁹ Zde lze nalézt rozpor mezi ZOK a OZ, zatímco OZ formy zaknihovaných cenných papírů nerozlišuje, ZOK uvádí, že zaknihované akcie mohou mít formu na řád nebo doručitele stejně jako akcie.³⁰ Přes zmíněné ustanovení v ZOK z logiky odlišného postupu při převodu zaknihovaného cenného papíru vyplývá, že rozlišování jejich formy je zbytečné. Toto pramení z faktu, že ZOK nedůsledně rozlišuje cenný papír od zaknihovaného cenného papíru³¹ a na některých místech v zákoně nebere v úvahu skutečnost, že pojem cenný papír již nezahrnuje pojem zaknihovaného cenného papíru. Tento problém lze však vyřešit díky výkladovému pravidlu v § 525 OZ.³² Na to zareagovala i Novela, její účinností byl do § 256 ZOK vložen pátý odstavec, který si klade za cíl sjednotit terminologii v ZOK. Napříště se bude akcie vydaná jako cenný papír označovat jako listinná akcie a akcie vydaná jako zaknihovaný cenný papír se bude označovat jako zaknihovaná akcie.

U forem akcií je nezbytné zmínit, že oproti obecné úpravě forem cenných papírů je u akcií stanoveno odlišné označení pro akcie ve formě cenného papíru na doručitele, a to jako akcie na majitele, zatímco akcie ve formě cenného papíru na řád se označují jako akcie na jméno.³³ Vydání akcií ve formě cenného papíru na jméno zákon nepřipouští.

Akcie na majitele lze vydat pouze jako imobilizované cenné papíry nebo zaknihované cenné papíry dle § 274 odst. 2 ZOK. Důvodem omezení vydávání akcie

²⁸ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 510-513

²⁹ § 263 odst. 1 ZOK

³⁰ § 263 odst. 1 ZOK

³¹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl. 1.* vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1250

³² Ustanovení o cenných papírech se použijí i na zaknihované cenné papíry nevylučuje-li to právní předpis nebo jejich povaha.

³³ § 263 ZOK

jako cenného papíru ve formě na majitele je záměr omezit anonymitu majitelů akcií, zabránit praní špinavých peněz a celkově zvýšit transparentnost akciových společností. Zákon o obchodních korporacích bohužel řeší pouze situace, kdy k imobilizaci dochází již při vydání akcií, ale neřeší problematiku existence již vydaných listinných akcií na majitele, které jsou v oběhu. Tuto problematiku vyřešila zvláštní úprava zákona č. 134/2013 Sb. o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností. Tento zákon nabyl účinnosti před OZ. V § 2 odst. 1 zákona o transparentnosti je uvedeno, že se ke dni 1. ledna 2014 změnily ex lege veškeré listinné akcie na majitele, které nebyly k tomuto datu staženy z oběhu a následně imobilizovány, na listinné akcie na jméno. K tomuto dni rovněž ex lege došlo k odpovídající změně stanov akciových společností.³⁴

1.2.1. Kusové akcie

Kusové akcie jsou akciemi, jimž chybí jmenovitá hodnota a představují stejné podíly na základním kapitálu akciové společnosti. Podíl kusové akcie na základním kapitálu společnosti se určí podle počtu akcií.³⁵ Na tyto akcie nelze pohlížet jako na samostatný druh akcií. Důvodem je skutečnost, že je obecně necharakterizuje žádné zvláštní právo s nimi spojené.³⁶

Jejich vydání je možné jen v případě, připouští-li to výslovně stanovy společnosti. To však není jediná podmínka, která musí být splněna, aby mohly být kusové akcie vydány. Dále zákon stanovuje, že vydání kusových akcií znemožňuje vydání akcií se jmenovitou hodnotou a naopak. Jednoduše řečeno je zakázáno, aby byly akciovou společností vydány kusové akcie, pokud již vydala akcie se jmenovitou hodnotou a naopak.

V teorii existovaly pochybnosti o tom, zda s kusovými akciemi lze spojit zvláštní právo. Novela tuhle možnost připouští a stanovuje ji najisto v § 276 odst. 5. Tím potvrzuje dosavadní závěry odborné veřejnosti, že kusové akcie nelze bez dalšího považovat za samostatný druh akcií.

³⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s.1337

³⁵ § 257 odst. 3 ZOK

³⁶ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1289, shodně je nepovažuje za druh akcie ani ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017

2. Druh akcií

ZOK na rozdíl od obchodního zákoníku obsahuje demonstrativní výčet druhů akcií a je tedy možné vydávat i zákonem výslovně neupravené druhy akcií.

Nový přístup k druhům akcií byl výslovně potvrzen v § 276 odst. 1, 3 ZOK³⁷, jehož obsahem byl demonstrativní výčet zvláštních práv, která lze s akciemi spojit. Zákon výslovně v § 276 odst. 3 ZOK³⁸ zmiňoval tato zvláštní práva: *rozdílný, pevný nebo podřízený podíl na zisku nebo na likvidačním zůstatku, anebo rozdílnou váhu hlasů*. Z tohoto demonstrativního výčtu zvláštních práv rovněž vyplývá i demonstrativní výčet druhů akcií v ZOK, díky němuž získaly akciové společnosti relativně širokou volnost při rozhodování, jaké druhy akcií vydají.

Pod pojmem druh akcií tedy chápeme „*ty akcie, s nimiž je spojeno určité právo, které je odlišuje od akcií s jinými právy, nebo se naopak jedná o akcie, s nimiž není spojeno žádné zvláštní právo.*“³⁹ Tato definice nicméně není vyčerpávající, neboť nezahrnuje i možnost odebrání práv. Na tuto skutečnost ovšem reagovala Novela, která definici druhu akcií v zákoně upravuje a nově bude znít: „*akcie, se kterými jsou spojena stejná práva tvoří jeden druh.*“⁴⁰

Existence rozdílných druhů akcií je tedy založena na vzájemné odlišnosti, nicméně nikoliv každá odlišnost je způsobilá vytvořit druh akcií. Způsobilá k tomu je pouze taková odlišnost, která zřejmě zasahuje do právního postavení akcionáře ve společnosti.⁴¹ K tomu Lála ve své publikaci⁴² dodává, že odlišnosti vztahující se k osobě akcionáře, jako je například hlasovací strop, nezakládají druh akcií. Stejně se vyjadřuje i v otázce úpravy splatnosti podílu na zisku, kdy dle jeho názoru takové ujednání nemá významný dopad na postavení akcionáře a má za to, že vedlejší ujednání nezakládají samostatný druh akcie. Ke stejnému závěru dochází i ohledně omezení převoditelnosti akcie: „*domnívám se, že odlišná pravidla převoditelnosti akcie nejsou druhotná.*“

³⁷ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

³⁸ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

³⁹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1398

⁴⁰ § 276 odst. 1 ZOK

⁴¹ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 11

⁴² LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 17

O rozdílné druhy akcie určitě nepůjde ani v případě odlišnosti spočívající pouze v tom, že část akcií bude vydána jako cenné papíry a zbylá část jako zaknihované cenné papíry.

V případě, že společnost chce vydat akcie různých druhů, musí ve stanovách upravit jejich název a popis práv s nimi spojených dle § 250 odst. 2 písm. d) ZOK. Stejný požadavek plyne i z § 277 věty první ZOK. Rozhodnutí o vydání určitého druhu akcií dělají zakladatelé při založení společnosti nebo akcionáři při následných změnách stanov. I samotná akcie dle § 259 odst. 1 písm. f) ZOK musí obsahovat údaje o druhu akcie, popřípadě s odkazem na stanovy. V zákoně byla výslovně upravená výjimka pro kmenové akcie, ty tuhle náležitost nemusely obsahovat. Novela toto pravidlo o kmenových akciích neobsahuje, neboť již nadále nepracuje s pojmem kmenových akcií.

Dále Novela zmírňuje požadavek obligatorní náležitosti v § 259 odst. 2 písm. f) ZOK tak, že akcie obsahuje název druhu akcie a popis práv s ním spojených alespoň odkazem na stanovy. Mají-li být tedy vydány akcie různých druhů, akcie musí obsahovat pouze název druhu akcie, ohledně dalších údajů postačí odkaz na stanovy akciové společnosti, která akcie vydala.⁴³

ZOK výslovně upravoval pouze prioritní a kmenové akcie, po účinnosti Novely upravuje jen prioritní akcie. Současně zákon výslovně zakazuje, stejně jako obchodní zákoník, vydání tzv. úrokových akcií. Ty jsou zmíněny v § 276 odst. 4 ZOK. Úrokovou akcií je taková akcie, s níž je spojeno právo na určitý úrok, nezávisle na hospodářském výsledku společnosti.

Pochyby nastávají u tzv. zlatých akcií. ZOK na rozdíl od Obchodního zákoníku výslovně nezakazuje vydání tohoto druhu akcií, nicméně jejich vydávání je značně omezeno evropskou judikaturou. Pod pojmem zlaté akcie chápeme akcie se zvláštními právy státu spojenými s výkonem hlasovacího práva. *„Jedná se o akcie, u nichž jsou posílena řídicí oprávnění ve vztahu ke společnosti tak, že je s nimi spojeno více hlasovacích práv, než by odpovídalo jejich jmenovité hodnotě, popř i tzv. právo veta, tedy právo absolutního hlasu, který převáží všechny ostatní hlasy.“*⁴⁴ Dle Evropského soudního dvoru vlastnictví zlatých akcií státem způsobuje „těžko odůvodnitelnou

⁴³ DZ k zákonu č. 33/2020 Sb.

⁴⁴ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 81

nerovnost mezi státem a ostatními akcionáři, a považuje zlaté akcie za neslučitelné se svobodou kapitálu, pokud neexistují zvláštní důvody veřejného zájmu, které by odůvodnily jejich existenci.“⁴⁵ Autoři⁴⁶ se však přiklání k možnosti, že dle ZOK mohou být zlaté akcie vydány jako akcie se zvláštními právy, ale pouze ve zvláštních případech. Přípustnost jejich vydání bude tedy problematická s ohledem na evropskou judikaturu, a proto by jejich vydání mělo být racionálně a legitimně odůvodněno v poměrech dané společnosti.

2.1. Obecné limity při vytváření různých druhů akcií

Pravidla upravující vytváření druhů akcií jsou ovládána zásadou autonomie vůle díky tomu je zakladatelům a akcionářům akciové společnosti poskytnuta široká smluvní volnost. Přestože zákonodárce poskytl akciové společnosti poměrně širokou smluvní volnost při konstrukci různých druhů akcií, jde o volnost relativní. Lasák⁴⁷ ve svém článku zdůrazňuje čl. 2 odst. 4 Ústavy a čl. 2 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, podle nichž každý může činit, co není zákonem zakázáno. Proto musíme limity hledat v zákoně. Zákon ovšem výslovně nestanovuje kromě zákazu vydání úrokových akcií dle § 276 odst. 4 ZOK a omezení v § 276 odst. 2 ZOK stanovující, že nesmí souhrn jmenovitých hodnot akcií vydaných bez hlasovacích práv přesáhnout 90 % základního kapitálu společnosti, žádná další výslovná omezení. Právě proto není v teorii jednotný názor, jaké jsou další limity této smluvní volnosti zakladatelů či akcionářů při jejich rozhodování. Obecné limity najdeme v § 1 odst. 2 OZ. Těmi jsou dobré mravy, veřejný pořádek a práva týkající se postavení osob. Jde o obecná východiska prostupující celým soukromým právem. Zákon vyžaduje, aby práva a povinnosti ujednány odchylně od zákona tyto obecné limity neporušovaly, s takovým počínáním zákon spojuje následek ve formě neplatnosti dle § 580 odst. 1 OZ.

Právní teorie se neustále snaží o vymezení pojmu dobrých mravů, to je ovšem velmi složité vzhledem k jeho abstraktnosti. Nám k účelům této práce postačí si dobré mravy vymezit jako soubor mravních pravidel, jež slouží k odstranění zjevné nespravedlnosti. V souvislosti s vydáváním různých druhů akcií nastává mezi

⁴⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 535

⁴⁶ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 81, shodně VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1410

⁴⁷ LASÁK, Jan. O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacích práva (jiným než prioritním). *Právní rozhledy*, 2017, č. 2, s. 58

akcionáři nerovnost, neboť nemají zcela shodná postavení na základě modifikace jejich práv a případně i povinností spojených s jednotlivými druhy akcií. Dobré mravy se v takovém případě uplatní, pokud nastane tak značná nerovnováha v rozložení práv a povinností mezi akcionáři, že to povede k zjevné nespravedlnosti.⁴⁸

Lála⁴⁹ vymezuje skupinu pravidel pro právo obchodních korporací, které chrání veřejný pořádek a odchýlení od nich by znamenalo jeho narušení, přitom oblast práv týkající se postavení osob podřazuje pod veřejný pořádek. Půjde o skupinu pravidel chránící věřitele, pravidla k zachování základních znaků a odlišností akciové společnosti vůči ostatním formám společnosti, zachování vnitřního uspořádání kapitálové společnosti, chodu společnosti a odpovědnosti příslušných osob a také skupinu pravidel chránící zachování jádra akcie.

V souvislosti s limitací smluvní volnosti je na místě rovněž zmínit zásadu v § 212 odst. 1 věty druhé OZ, ta říká: *„Korporace nesmí svého člena bezdůvodně zvýhodňovat ani znevýhodňovat a musí šetřit jeho členská práva a oprávněné zájmy.“* Implementace tohoto pravidla byla obsažena v § 244 odst. 2 ZOK⁵⁰. Zásada obsažená v § 244 odst. 2 byla však účinností Novely vypuštěna z důvodu nadbytečnosti. Dle DZ k Novele totéž stanovuje již první odstavec a prohlašuje dané ustanovení za matoucí, neboť není jasné, na jaké právní jednání by mělo být aplikováno. Přesto použitelnost zásady zákazu bezdůvodného znevýhodňování či zvýhodňování člena korporace zůstane nadále zachována v § 212 odst. 1 OZ. V § 244 ZOK tedy zůstalo pouze obecné pravidlo, které stanovuje, že společnost zachází za stejných podmínek se všemi akcionáři stejně. Otázkou zůstává, jak vyřešit střet těchto pravidel s vydáváním různých druhů akcií, z jehož podstaty vyplývá rozdíl a nerovnováha mezi akcionáři vlastníci různých druhů akcií a stejně tak i mezi jednotlivými druhy akcií najdeme z nich vyplývající výhody a nevýhody vůči jinému druhu akcií.

Lasák⁵¹ k tomu: *„Pokud akcionář vlastní akcie odlišného druhu od jiného akcionáře, tedy jsou-li s jeho akcií spojena jiná práva, přičemž tato skutečnost plyne*

⁴⁸ Obecně k dobrým mravům v soukromém právu viz LAVICKÝ, Petr. In LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I: Obecná část (§1-654): komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. s. 21

⁴⁹ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 30-34

⁵⁰ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁵¹ LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1400

přímo ze stanov (tj. dohody akcionářů), k porušení zásady stejného zacházení dojít nemůže.“ a dodává: „rovněž nepůjde ani o porušení zásady dle § 212 odst. 1 OZ.“

Vybíral⁵² k tomu dodává, že pokud zákon požaduje důvod k úpravě zvláštních druhů akcií, tak ten vyplývá ze samotného zákona, konkrétně z § 250, § 276 a § 277 ZOK, kterými poskytuje společnosti možnost, aby si upravila různé druhy akcií, jinými slovy tuto zásadu prolomuje sám zákon přípuštěním vydávání různých druhů akcií. Je také třeba mít na paměti, že takové uspořádání práv je ve většině případů důsledkem rozhodnutí samotných zakladatelů a akcionářů anebo jim bylo známo ze stanov při nabývání příslušných akcií. Sporná by ovšem mohla být situace, kdy dochází k následné změně, již existujícího druhu akcií. Ale k přijetí takového rozhodnutí bude potřeba tříčtvrtinové většiny hlasů přítomných akcionářů vlastnících tyto akcie.⁵³ Zde lze pozorovat ochranu akcionářů v požadavku zvýšené většiny a také ochranu akcionáře se změnou nesouhlasícího dle § 335 ZOK, jenž mu poskytuje právo odkupu jeho účastnických cenných papírů.

Právní teorie se tedy většinově shoduje, že zásady obsažené v § 212 odst. 1 OZ a § 244 ZOK se neuplatní při vydávání různých druhů akcií, tzn. neuplatní se napříč různými druhy, ale uplatní se v rámci jednotlivých druhů akcií. Zde je totiž již naplněn předpoklad, že akcionáři mají stejné podmínky.⁵⁴

⁵² VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1401

⁵³ § 417 ods. 2 ZOK

⁵⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1401

3. Druhy akcií dle ZOK

3.1. Kmenové akcie

ZOK definoval kmenové akcie negativně. V § 276 odst. 1 větě druhé ZOK⁵⁵ stanovoval, že kmenovými akciemi jsou takové akcie, se kterými není spojeno žádné zvláštní právo. V knize⁵⁶ je k jejich definici dodáno, že „v pozitivním smyslu to znamená, že jde o akcie, s nimiž jsou spojena všechna základní účastnická (pro účely dalšího vymezení chápáno jako standardní či obvyklá) práva, která akcionář ve vztahu ke společnosti má a která pojmově akcii vymezují jako cenný papír svého druhu.“ Na základě této definice můžeme dojít k závěru, že kmenové akcie byly označovány za akcie základního druhu akcií, a současně plnily funkci zbytkové kategorie.

Kmenové akcie byly zmíněny dále v § 259 odst. 2 ZOK⁵⁷. Dle něj platilo, že neponese-li akcie svůj speciální název, který je zároveň určen ve stanovách společnosti, půjde o kmenovou akcii bez zvláštních práv.⁵⁸

Mezi odbornou veřejností přetrvávala pochybnost ohledně toho, zda lze kmenové akcie považovat za druh akcií vzhledem k první větě v § 276 odst. 1 ZOK⁵⁹, v níž stálo: „akcie se zvláštními právy, se kterým jsou spojena stejná práva, tvoří jeden druh.“ Z čistě jazykového výkladu by šlo dovodit, že o druh akcií nejde, neboť s kmenovými akciemi nejsou spojena žádná zvláštní práva, jak požaduje zákonná definice druhu akcií. Otázkou je, jaká byla vůle zákonodárce.

Argument pro to, že by mělo jít o druh akcie, bylo možné nalézt ve výše zmíněném § 259 ZOK⁶⁰. V jeho druhém odstavci bylo napsáno, že kmenové akcie nemusí obsahovat údaje o druhu akcie, ale současně v jeho prvním odstavci byly vymezeny obligatorní náležitosti akcií, mezi něž patří i údaj o druhu akcie (dle písmena f). Pokud kmenové akcie nemusí tento údaj obsahovat, lze se domnívat, že jde o zákonem předpokládaný druh akcií. Nabízí se tedy i možnost, že zákonodárce při stanovení definice druhu akcií pouze kmenové akcie opomněl a jeho skutečnou vůlí bylo vymezit kmenové akcie jako druh akcií. Autorka práce k tomu opět připomíná, jak

⁵⁵ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁵⁶ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 79

⁵⁷ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁵⁸ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1304

⁵⁹ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁶⁰ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

již bylo vyřčeno výše, že samotná zákonná definice druhu akcií v zákoně není vyčerpávající.

K této nejasnosti se ve svém článku⁶¹ vyjádřil Radim Kříž, který v něm navrhol odstranění slovního spojení „se zvláštními právy“ z § 267 odst. 1 první věty ZOK⁶², aby nadále nebylo sporu o tom, zda kmenové akcie jsou druhem akcií, či nikoliv. K tomu skutečně účinností Novely došlo. Zmíněné slovní spojení z definice druhu akcií zmizelo, a díky tomu by již nadále nebude sporu o tom, že i kmenové akcie naplňují tuto definici. Nicméně zrušena je i druhá věta odstavce, a tím je nově vypuštěn pojem kmenových akcií z celého ZOK. Z důvodové zprávy vyplývá, že důvodem k tomuto kroku je právě ona přetrvávající právní nejistota v otázce, co je kmenová akcie. Tudiž zákon nebude nadále rozlišovat mezi kmenovými akciemi a různými druhy akcií a soud již nebude moci prohlásit akcii za kmenovou. Proto již není nadále potřeba upravovat právo odkupu v případě prohlášení akcie za kmenovou dle § 277 odst. 2 ZOK⁶³ a Novela tento odstavec vypustila. Soud pouze určí, která práva jsou, nebo naopak nejsou s určitým druhem akcií spojena.

3.2. Prioritní akcie

Prioritní akcií je taková akcie, s níž jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti. „Obvykle se prioritním akcionářům přizná nárok na vyšší podíl na zisku,⁶⁴ než jaký náleží ostatním akcionářům, nebo se jim zaručí výplata podílu na zisku i tehdy, když podle rozhodnutí valné hromady běžná dividenda vyplacena být nemá.“⁶⁵ Současně musí být splněno, že rozdělení a vyplacení zisku nebude v rozporu s § 34 ve spojení s § 40 ZOK. Tyto pravidla byla dříve obsažena v § 350 ZOK⁶⁶, Novela jejich obsah zobecnila a přesunula do úvodních ustanovení, aby dopadala na všechny kapitálové společnosti a družstva.

K této definici, obsažené v prvním odstavci § 278 ZOK, zákon dodává v druhém odstavci pravidlo, že s prioritními akciemi není spojeno hlasovací právo, není-li ve

⁶¹ KRÍŽ, Radim, Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech. *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

⁶² ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁶³ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁶⁴ Co je stanoveno o podílu na zisku se přiměřeně použije i na podíl na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidační zůstatek.

⁶⁵ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 82

⁶⁶ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

stanovách určeno jinak. Podle autorů knihy⁶⁷ bylo záměrem zákonodárce vyvážit rozhodovací možnosti, pokud jde o budoucí vývoj společnosti. Snaží se tím vyhnout možné situaci, kdy majitelé prioritních akcií, jejichž zájmem je získat dividendu, budou preferovat v podnikatelské strategii společnosti rozhodnutí s krátkodobým hospodářským efektem před dlouhodobým. Taková rozhodnutí se ale zároveň mohou projevit jako finančně náročná. Jinými slovy prioritní akcie slouží k udržení vlivu ve společnosti. Jde o efektivní způsob, jak zabránit zředení účasti současných akcionářů a zároveň přivést do společnosti nový kapitál. Také slouží jako ochrana proti nepřátelskému převzetí.⁶⁸

V § 278 odst. 2 ZOK⁶⁹ byla upravena možnost dočasného nabytí hlasovacího práva pro akcionáře vlastníci prioritní akcie bez hlasovacích práva. Zákon přiznává dočasné hlasovací právo akcionářům ve třech případech. Podle předchozí právní úpravy všechny tři případy dopadaly pouze na prioritní akcie. Avšak první případ, který byl uveden v § 278 odst. 2 ZOK účinnosti Novely dopadá i na ostatní druhy akcií, s nimiž hlasovací právo není spojeno. V prvním případě nabývají akcionáři hlasovací právo, pokud zákon předepisuje oddělené hlasování podle druhů akcií. Po účinnosti Novely byla tato věta z odstavce vypuštěna a zařazena do § 276 odst. 3 ZOK, ze stejného důvodu jako ostatní změny v úpravě prioritních akcií, a to za účelem objasnění možnosti vydávat i jiné druhy akcií bez hlasovacích práv, a aby již nadále nebylo sporné, vzhledem k jeho předchozímu systematickému zařazení v zákoně, zda příslušné pravidlo dopadá na všechny druhy akcií, s nimiž není spojeno hlasovací právo nebo zda má příslušné pravidlo efekt jen na prioritní akcie. K tomuto tématu více v následujících odstavcích.

Za druhé, hlasovací právo je přiznáno akcionářům vlastníci prioritní akcie v případě, kdy valná hromada rozhodne o nepřiznání prioritní dividendy a za třetí v případě prodlení společnosti s výplatou prioritní dividendy. Vlastníci prioritní akcie nabývají hlasovací právo ode dne následujícího po dni, ve kterém valná hromada rozhodla o nepřiznání přednostního podílu na zisku nebo ode dne, kdy se společnost dostala do prodlení s výplatou podílu na zisku. Hlasovací právo nabývají vlastníci prioritních akcií až do dne rozhodnutí valné hromady o přiznání prioritní dividendy nebo

⁶⁷ KOTÁSEK, Josef a kol. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, V Praze: C.H. Beck, 2014, s. 83

⁶⁸ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 138

⁶⁹ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

do okamžiku vyplacení zpožděné dividendy. K tomu ZOK dodává v § 280 odst. 2, že přechodné hlasovací právo si vlastník prioritní akcie podrží ještě v rozsahu celého pořadu jednání valné hromady, na němž se rozhodne o přiznání přednostního podílu na zisku.

Zákon sice toto pravidlo v obou případech stanovených v § 280 odst. 1 ZOK⁷⁰ výslovně zmiňoval jen v souvislosti s podílem na zisku, ale podle komentářové literatury⁷¹ se ustanovení nepochybně vztahovalo na případy podílů na jiných vlastních zdrojích. Tento závěr autorů komentářů byl potvrzen Novelou, která doplňuje dané ustanovení o větu, jejímž obsahem je upřesnění, že dané pravidlo platí obdobně i pro přednostní podíly na jiných vlastních zdrojích.

3.3. Zaměstnanecké akcie

Nejdříve bychom si měli uvést, že v teorii se pod pojmem zaměstnanecké akcie objevují dvě odlišné kategorie akcií, které bývají často zaměňovány nebo mylně považovány za stejné. Těmi jsou zaměstnanecké akcie jako zvláštní druh akcií a akcie, jež nabývají zaměstnanci za zvýhodněných podmínek.

Akcie vydané zaměstnancům za zvýhodněných podmínek jsou akcie jakéhokoliv⁷² druhu samotné společnosti nebo společností s ní propojených, které nabývají její zaměstnanci nebo bývalí zaměstnanci, jež odešli do důchodu, za určitých zvýhodněných podmínek, určí-li tak stanovy společnosti.⁷³ S těmito akciemi jsou tedy zásadně spojena stejná akcionářská práva jako s jinými akciemi stejného druhu, převoditelné jsou stejně jako ostatní akcie stejného druhu a formy a zaměstnanci si akcie mohou ponechat i po skončení jejich pracovních poměrů.⁷⁴

V teorii se mnoho autorů zabývalo v definici nacházejícím se nejasným pojmem „propojených společností“. Pauly⁷⁵ se domnívá, že půjde o ovládající a ovládané

⁷⁰ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

⁷¹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1421 (§ 280), shodně je nepovažuje za druh akcie ani ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017

⁷² „Za zvýhodněných podmínek lze nabýt nejen akcie kmenové.“ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1301

⁷³ § 258 ZOK

⁷⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1301

⁷⁵ PAULY, Jan. In BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích.* 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 1206

akciové společnosti, respektive akciové společnosti spadající do jednoho koncernu dle § 74 a § 79 ZOK. Shodně se k významu tohoto pojmu vyjadřuje v komentáři⁷⁶ Vybíral, ten také uvádí, že půjde o vztah osoby ovládající a ovládané, to však dovozuje z úpravy v obchodním zákoníku. Kříž⁷⁷ při rozkrývání pojmu „propojených společností“ vychází z platné právní úpravy auditorského zákona, dle něj půjde o společnosti mateřské, dceřiné i sesterské.

Zvýhodněné podmínky jsou upraveny v § 258 odst. 2 ZOK, zákon současně nestanovuje žádná konkrétní omezení rozsahu poskytnutí těchto výhod. Většina komentářové literatury⁷⁸ a rovněž i autorka diplomové práce se domnívá, že pouhé společností poskytnuté výhody zaměstnancům nečiní z akcií zvláštní druh a shodně zastávají názor, že stejně jako u kusových akcií nejde ani v tomto případě o druh akcie, pokud s akcií současně není spojeno jakékoliv zvláštní právo nebo není z akcií některé běžné právo odebráno.

Pod zaměstnaneckými akciemi tedy chápeme zvláštní druh akcií, s nimiž je spojeno nějaké zvláštní právo, či naopak s nimi běžné právo spojeno není.^{79 80} V minulosti byl druh zaměstnaneckých akcií upraven v obchodním zákoníku do 31. 12. 2000. S tímto druhem akcií bylo spojeno zvláštní právo, jímž bylo právo na jejich vrácení společnosti určené stanovami a současně byl omezen okruh jejich možných nabyvatelů na zaměstnance akciové společnosti i ty, kteří odešli do důchodu.⁸¹ Nesporným záměrem společnosti vydat tento druh akcií bylo motivovat zaměstnance k práci, neboť předpoklad je takový, že zaměstnanec bude efektivněji pracovat za situace, kdy budou mít na zisku společnosti i vlastní zájem. Tento předpoklad vychází z moderní teorie managementu.

S tímto druhem akcií bylo spojeno i mnoho nevýhod pro společnost, například nevýhoda související s právem zaměstnance na odkup akcií, na jehož druhé straně

⁷⁶ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1300

⁷⁷ KRÍŽ, Radim. GRMELOVÁ, Nicole. Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě. *Obchodněprávní revue.* 6/2019, s. 141

⁷⁸ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1299 i ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář.* 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 525-537

⁷⁹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1299

⁸⁰ K možnosti přidávání a odebrání práv blíže v dalších kapitolách.

⁸¹ KRÍŽ, Radim. GRMELOVÁ, Nicole. Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě. *Obchodněprávní revue.* 6/2019, s. 141

stála povinnost společnosti odkoupit tyto akcie. Taková povinnost mohla být pro společnost velmi obtížná v období nepříznivé ekonomické situace, avšak tato nevýhoda představovala značnou výhodu pro zaměstnance, protože měl relativní jistotu, že za akcie obdrží finanční prostředky. Další problém mohl nastat v případě, kdy akcionáři rozhodovali na valné hromadě podle druhů akcií odděleně. Zde se naskytla akcionářům vlastnícím zaměstnanecké akcie možnost zablokovat takového rozhodnutí.⁸²

Nicméně novela obchodního zákoníku č. 370/2000 Sb. tento druh akcií zrušila a od 1. ledna 2001 bylo umožněno zaměstnancům nabývat pouze kmenové nebo prioritní akcie⁸³ za zvýhodněných podmínek. Po jejich nabytí nebylo již s akciemi spojeno žádné konkrétní zvláštní právo náležící pouze zaměstnancům společnosti a nadále již nebyl omezen jejich převod pouze na okruh zaměstnanců. Jednalo se o úpravu téměř totožnou se současnou úpravou akcií vydaných pro zaměstnance dle § 258 ZOK až na malé odchylky.

Přestože tento druh akcií nebyl mnoho let upraven, Vybíral⁸⁴, Kříž⁸⁵ i autoři komentáře⁸⁶ připouštějí možnost návratu k vydání zaměstnaneckých akcií jako zvláštního druhu, podobně jak byly chápány dle obchodního zákoníku díky § 276 ZOK. Z akcií vydaných pro zaměstnance za účelem jejich zvýhodněného nabytí dle § 258 ZOK lze tedy snadno vytvořit specifický druh akcií, který mohou nabývat jen⁸⁷ zaměstnanci společnosti a zaměstnanci, kteří odešli do důchodu, přidáním zvláštního, či odebráním běžného práva z akcií dle § 276 ZOK.

Půjde-li podle Štenglové o zvláštní druh akcií, či nikoliv, závisí na skutečnosti, zda mohou zaměstnanci nabývat za zvýhodněných podmínek takové akcie, jejichž nabytí je otevřeno i jiným nabyvatelům, nebo zda dané akcie mohou nabývat jen

⁸² KŘÍŽ, Radim. GRMELOVÁ, Nicole. Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě. *Obchodněprávní revue*. 6/2019, s. 141

⁸³ Dle obchodního zákoníku nebylo povoleno vydávat jiné druhy akcií.

⁸⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1299

⁸⁵ KŘÍŽ, Radim. GRMELOVÁ, Nicole. Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě. *Obchodněprávní revue*. 6/2019, s. 141, shodně i KŘÍŽ, Radim, Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech. *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

⁸⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 516

⁸⁷ Omezením převoditelnosti na okruh zaměstnanců.

zaměstnanci stávající či v důchodu.⁸⁸ V případě, že zaměstnanec nabude akcie, jejichž možný okruh nabyvatelů není omezen pouze na současné či bývalé zaměstnance, nebude se jednat o zvláštní druh akcií. V opačném případě, pokud stanovy upraví zvláštní druh akcií, s nimiž je spojeno právo úpisu těchto akcií pouze současnými nebo bývalými zaměstnanci, tedy omezí okruh možných nabyvatelů pouze na ně, půjde o zvláštní druh akcií dle § 276 ZOK. Autorka práce s tímto názorem nesouhlasí stejně jako autoři článku,⁸⁹ kteří takový postup hodnotí jako pouhé omezení převoditelnosti, je tedy potřeba, aby s akcií byla spojena rovněž druhotivorná odlišnost.

3.4. Vysílací akcie

Novela v § 194a ZOK výslovně umožnila upravit ve stanovách společnosti zvláštní druh akcií, s nímž je spojeno zvláštní právo akcionáře jmenovat a odvolat jednoho nebo více členů představenstva dle § 438a ZOK, dozorčí rady dle § 448b ZOK a správní rady dle § 458 ZOK. Uplatnění vysílacího práva akcionáře není vázané na velikosti jeho podílů na základním kapitálu společnosti ani na počtu hlasů, kterými akcionář disponuje.⁹⁰

Podle předchozí právní úpravy bylo nesporné, že s akcií nešlo spojit právo jmenovat a odvolat člena představenstva, neboť zákon tuhle záležitost svěřoval do působnosti valné hromady společnosti a zákon umožňoval tuto působnost přenést pouze na dozorčí radu společnosti. Odborná veřejnost⁹¹ se shodovala, že omezení působnosti valné hromady při volbě členů představenstva, kromě zmíněného přenesení působnosti na dozorčí radu, není možné, protože jde o statusovou otázku ve smyslu § 1 odst.2 OZ. U otázky, zda lze s akcií spojit právo jmenovat a odvolat

⁸⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 516

⁸⁹ KŘÍŽ, Radim. GRMELOVÁ, Nicole. Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě. *Obchodněprávní revue. 6/2019, s. 141*

⁹⁰ Shodně LÁLA, Daniel. *Podíly (akcie) s vysílacími právy do volených orgánů SRO a AS.* PATRIA [online]. patria.cz, 12.10. 2020 [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.patria.cz/zpravodajstvi/4517314/podily-akcie-s-vysilacimi-pravy-do-volenych-organu-sro-a-as.html>>., **rovněž** KŘÍŽ, Radim. *Novela z. o. k.: Několik poznámek k akciím s vysílacím právem.* Bulletin advokacie 7-8/2020. s. 23.

⁹¹ FILIP, Václav. LASÁK, Jan. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 2034, shodně ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 781

členy dozorčí rady se už názory rozcházelý.⁹² Novela tedy ukončila trvající spory mezi odbornou veřejností, zda lze takové zvláštní právo s akcií spojit, či nikoliv.

U tohoto zvláštního druhu akcií musí být dodrženo pravidlo, že počet členů představenstva nebo dozorčí rady jmenovaný tímto způsobem nesmí překročit počet členů představenstva jmenovaný valnou hromadou, tzn. lze takto jmenovat maximálně polovinu členů orgánu. Tohle pravidlo se použije i u správní rady v akciové společnosti s monistickou strukturou. Omezením počtu členů jmenovaných tímto způsobem zákonodárce sleduje zachování vlivu nejvyššího orgánu společnosti na personálním obsazení zmíněných orgánů, dalším důvodem tohoto omezení je zachování možnosti kooptace členů představenstva.⁹³ Případné nejasnosti mohly vyvstat v souvislosti s otázkou, zda lze také vydat vysílací akcie, s nimiž je spojeno právo jmenovat statutárního ředitele, ale účinností Novely byl tento orgán v akciové společnosti s monistickou strukturou zrušen.

Podrobněji je v § 448b odst. 2 až 6 ZOK upraven proces jmenování a odvolání člena dozorčí rady a podmínky výkonu hlasovacího práva. Tyto odstavce se použijí obdobně u členů představenstva a správní rady. V odstavci druhém je upraven požadavek formy jmenování a odvolání, ta musí být písemná s úředně ověřeným podpisem. Jmenování a odvolání je vůči společnosti účinné jeho doručení a akcionář má povinnost doložit společnosti, že je oprávněn toto právo vykonávat. K Uplatnění tohoto práva tedy může dojít mimo rozhodování valné hromady. Třetí odstavec uvádí následky nečinnosti akcionáře v případě jmenování člena a odstavec čtvrtý upravuje právo valné hromady odvolat jednatele, pokud právo jmenovat člena představenstva zanikne nebo je-li pro to závažný důvod spočívající ve výkonu funkce, jímž bude zejména závažné nebo opakující se porušení svých povinností. Poslední odstavec stanovuje, že k rozhodnutí o změně stanov, které umožní vydat tyto akcie, je potřeba alespoň tříčtvrtinové většiny hlasů všech akcionářů každého druhu akcií.

Janošek k tomu ve svém článku⁹⁴ dodává, že smlouvu o výkonu funkce takto jmenovaného člena bude schvalovat valná hromada nebo dozorčí rada společnosti a nikoliv akcionář, který jej do funkce povolal dle § 59 odst. 2 ve spojení s § 438 odst.

⁹² KRÍŽ, Radim. Novela z. o. k.: Několik poznámek k akciím s vysílacím právem. *Bulletin advokacie* 7-8/2020, s. 23

⁹³ DZ k zákonu č. 33/2020 Sb.

⁹⁴ JANOŠEK, Vladimír. *Akcie s vysílacím právem* [online]. epravo.cz, 17. října 2018 [cit. 15. července 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/akcie-s-vysilacim-pravem-108238.html>>.

3 ZOK a zdůrazňuje, že i tento člen je povinen hájit přednostně zájmy společnosti, a nikoliv zájmy akcionáře, který ho jmenoval.

Pokud akcionář využije tohoto zvláštního práva spojeného s tímto zvláštním druhem akcií, dojde k delegaci části působnosti valné hromady na akcionáře, proto se bude na postup pro dovolání se neplatnosti jmenování nebo odvolání člena představenstva, správní rady nebo dozorčí rady aplikovat stejný postup jako pro dovolání se neplatnosti rozhodnutí valné hromady, respektive orgánů rozhodujících v působnosti valné hromady dle § 430 ZOK.⁹⁵

Kříž ve své úvaze⁹⁶ dochází k závěru, že po účinnosti Novelty bude možné na základě analogie vydat i vysílající akcie, se kterými je spojeno právo na vysílání osoby do funkce člena fakultativního orgánu akciové společnosti. Nicméně jak sám Kříž v článku uvádí, úprava fakultativních orgánů v zákoně se dá stěží považovat za vyčerpávající a obecně je toto téma opomíjeno i odbornou veřejností. Je proto možné, že v souvislosti s Novelou se bude odborná veřejnost hlouběji zabývat fakultativními orgány akciové společnosti a možnostmi jejich obsazení právě prostřednictvím vysílacích akcií.

⁹⁵ DZ k zákonu č. 33/2020 Sb.

⁹⁶ KŘÍŽ, Radim, Úvaha na téma akcií s vysílacím právem do fakultativních orgánů akciové společnosti, *Obchodněprávní revue* 3/2020, s. 161

4. Modifikace práv spojených s akciemi

4.1. S rozdílným podílem na zisku a likvidačním zůstatku

Jde o modifikaci práv podílet se zisku společnosti nebo na jejím likvidačním zůstatku. S těmito akciemi nemusí být spojen pouze rozdílný podíl na zisku a likvidačním zůstatku, ale může být s nimi spojen i rozdílný podíl na jiných vlastních zdrojích společnosti.⁹⁷ Tyto akcie nelze vydat jako samostatný druh, neboť jinak by nebylo možné hovořit o rozdílném podílu na zisku, aby bylo možné vymezit rozdíl, musí být vydán minimálně ještě jeden druh akcie.

S akciemi s rozdílným podílem na zisku nemusí být nutně spojeno i právo na rozdílný podíl na likvidačním zůstatku. Může nastat situace, kdy s akcemi je spojen vyšší podíl na zisku než s akciemi kmenovými a současně s nimi není spojen vyšší podíl na likvidačním zůstatku. Kříž ve svém článku⁹⁸ upozorňuje, že pokud je ve stanovách upraveno vydání druhu akcií s rozdílným podílem na zisku bez současného určení podílu na likvidačním zůstatku, nelze automaticky s tímto druhem akcií pojit i rozdílný podíl na likvidačním zůstatku kopírující analogicky tento podíl na zisku.

Posouzení obsahu jednotlivých práv závisí na vymezení ve stanovách konkrétní společnosti, neboť modifikace práv podílet se na zisku, likvidačním zůstatku a jiných vlastních zdrojích se dají různě kombinovat i v rámci jednoho druhu akcií.⁹⁹ Modifikace obsahu těchto práv musí být tedy podrobně popsána a ve stanovách tak, aby o ní nebylo pochyb. V případě, že není modifikace některého z práv upravena ve stanovách, využijí se dispoziitivní pravidla v § 348 odst.1 ZOK a § 549 ve spojení s § 37 ZOK.

Tento druh akcií se může zdát podobný prioritním akciím, ale rozdíl mezi nimi může spočívat v odlišné výši podílu na zisku, likvidačním zůstatku nebo jiných vlastních zdrojích společnosti. Dalším a významnějším rozdílem je, že oproti prioritním akciím mohou s tímto druhem akcií být spojena i jiná práva, která nemohou být spojena s prioritními akciemi dle § 278 odst. 1 ZOK.¹⁰⁰ Kříž uvádí další jejich vzájemnou odlišnost a tou je, že na rozdíl od prioritních akcií nelze z tohoto druhu akcií odebrat

⁹⁷ KŘÍŽ, Radim. Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech. *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

⁹⁸ KŘÍŽ, Radim. Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech. *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

⁹⁹ Tamtéž

¹⁰⁰ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář - 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1406

hlasovací právo. S tím nelze souhlasit, ve světle Novely je bezesporu možné i tento druh akcií vydat bez hlasovacího práva.

4.2. S pevným podílem na zisku a na likvidačním zůstatku

Rovněž jde o modifikaci práv podílet se zisku společnosti nebo na jejím likvidačním zůstatku. Jedná se o zvláštní druh akcií, se kterým je spojen pevný podíl na zisku, likvidačním zůstatku nebo i jiných vlastních zdrojích.

Podíl na zisku, který je spojen s pevnou dividendou, může být ve stanovách určen procenty nebo může být vyjádřen i částkou v korunách českých.

V případě, že je s akcií spojen pevný podíl na zisku, nevyžaduje se rozhodnutí valné hromady o rozdělení zisku a podíl je splatný do tří měsíců od schválení účetní závěrky dle § 348 odst. 3 ZOK. Druh akcií, s nimž je spojeno zmíněné právo může být minoritními akcionáři chápán jako ochrana před blokadou rozhodnutí o rozdělení zisku majoritním akcionářem.

Současně musí být dodrženo, že výplata zisku nebude v rozporu s § 34 ve spojení s § 40 ZOK a zároveň nebude kolidovat s úpravou přednostního práva na prioritní dividendu u prioritních akcií.¹⁰¹

Na rozdíl od akcií s rozdílným podílem na zisku mohou být akcie s pevným podílem na zisku vydány samostatně, jejich podstata na rozdíl od předešlých akcií nespočívá v existenci rozdílu vymezeného vůči ostatním druhům akcií.

Co je výše zmíněno ve vztahu k podílu na zisku se přiměřeně použije i na podíl na likvidačním zůstatku nebo jiných vlastních zdrojích.

4.3. Tracking stock

Tento druh akcií je také známý pod pojmy targeted stock nebo lettered stock. V české prostředí se můžeme setkat s označeními sledovací, cílové¹⁰² nebo divizní¹⁰³

¹⁰¹ KRÍŽ, Radim, Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech. *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

¹⁰² VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář - 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1406

¹⁰³ Shodně je tak označuje VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář - 1. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, i ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č.10, s. 36

akcie. Jejich vydání, pokud je tak určeno ve stanovách společnosti, umožňuje úprava rozdílného podílu na zisku, respektive úprava různých druhů akcií.¹⁰⁴

„Jedná se o akcie nepředstavující podíl na základním kapitálu celé společnosti,“¹⁰⁵ ale podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích je ve stanovách určen tak, že se odvíjí od výkonnosti určité části společnosti. Takovou částí společnosti může být určitý závod provozovaný společností nebo jedna z jejích divizí či některá z jejích dceřiných společností.¹⁰⁶ Stejně vymezení nalezneme v americké právní úpravě.¹⁰⁷ Jejich definici zpřesňuje Černá, ta uvádí, že: „jsou to akcie, kde podíl na zisku připadající na akcii je vázán na „výkon“ organizační složky obchodního závodu akciové společnosti uvedené ve stanovách, který lze účetně sledovat.“¹⁰⁸

Obecně se tedy rozlišují dvě generace divizních akcií, starší jsou tzv. dceřiné divizní akcie, u nich je právo na podíl na zisku závislé na výkonnosti dceřiné společnosti, která je právně samostatným subjektem. Mladší generaci divizních akcií představují tzv. prosté divizní akcie. Zde je oproti dceřiným divizním akciím právo na podíl na zisku závislé na výkonnosti právně nesamostatného subjektu, tedy na výkonnosti jasně vymezené divize společnosti.¹⁰⁹

Kříž k tomu dodává, že aby bylo možno vydat divizní akcie, je hlavně třeba vymezit stanovami okruh podnikání, na jehož zisku či jiných vlastních zdrojích se v rámci jeho rozdělení divizní akcionáři podílejí, a to tak, aby bylo toto vymezení zcela nepochybné.¹¹⁰ Co nejpřesnější vymezení je klíčové především u prostých divizních akcií.

¹⁰⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář - 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1406

¹⁰⁵ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 537

¹⁰⁶ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář - 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1406

¹⁰⁷ SCHNORBUS, York. *Tracking stocks in Germany: Is German corporate law flexible enough to adopt American financial innovations?* University of Pennsylvania Journal of International Law, 2001 [cit. 27. července 2020]. Dostupné na <<https://scholarship.law.upenn.edu/jil/vol22/iss3/3>>.

¹⁰⁸ ČERNÁ, Stanislava. Volba druhů podílů (akcií) a její limity. In Suchoža, J., Husár, J., Hučková, R. *Právo, obchod, ekonomika V*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2016, s. 88.

¹⁰⁹ Thiel, S. *Spartenaktien für deutsche Aktiengesellschaften: Übernahme des US-amerikanischen Tracking-Stock-Modells in europäische Rechtsordnungen*. Köln, Berlin, Bohm, München: Carl Heymanns Verlag KG, 2000, s. 25; Tonner, M. *Tracking Stocks: Zulässigkeit und Gestalt*. Bonn, München: Carl Heymanns Verlag KG, 2002, s. 9.

¹¹⁰ KŘÍŽ, Radim. „Tracking stock“ aneb divizní akcie jako zvláštní druh akci. *Obchodněprávní revue* 4/2019, s. 90

Nabytí takového druhu akcií může být velmi výhodné, zejména pokud jde o efektivnější část společnosti oproti zbytku. Na to mohou podle Štenglové společnosti nalákat investory, nabídnou-li jim možnost podílet se pouze na zisku z výnosných a perspektivních činností.¹¹¹ Dle Kříže může být dalším důvodem k jejich vydání zainteresovaní zaměstnanců společnosti, kteří se podílejí na podnikatelské činnosti určitého okruhu podnikání společnosti, kdy společnost nemá ekonomický zájem na motivaci všech zaměstnanců, ale jen vybraných.¹¹²

Nicméně i přestože by daný závod, divize či dceřiná společnost vykazovaly zisk, nemusí k výplatě podílu na zisku nebo jiných vlastních zdrojích dojít. K výplatě nedojde, pokud celá společnost dle konsolidované účetní závěrky zisku nedosáhne a bylo by to tedy vyplacení podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích v rozporu s § 34 ve spojení s § 40 ZOK.

4.4. S podřízeným podílem na zisku a likvidačním zůstatku

U této modifikace je klíčové vymežit, co se rozumí pod pojmem podřízený podíl, neboť tento pojem není upraven v zákoně, ani jej nevysvětluje důvodová zpráva, a proto vyvolává řadu nejasností. Podle názoru Kříže¹¹³ je třeba jít pro vysvětlení pojmu „podřízený podíl na zisku“ do úpravy dluhopisového¹¹⁴ a insolvenčního práva¹¹⁵, ke stejnému postupu se v komentáři¹¹⁶ přiklání i Vybíral.

Podřízeným dluhopisem je dle § 34 odst. 1 DluhZ takový dluhopis, kdy v případě vstupu emitenta do likvidace nebo vydání rozhodnutí o úpadku emitenta dluhopisu nebo je-li emitentem zahraniční osoba, též jiného obdobného opatření, bude pohledávka spojená s tímto podřízeným dluhopisem uspokojena až po uspokojení všech ostatních pohledávek vyjma těch, které jsou vázány stejnou nebo obdobnou podmínkou podřízenosti. Insolvenční zákon tento pojem chápe obdobně, v § 172 odst. 2 upravuje pojem podřízené pohledávky. Tou je pohledávka, která má být uspokojena

¹¹¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 537

¹¹² KŘÍŽ, Radim. „Tracking stock“ aneb divizní akcie jako zvláštní druh akcií. *Obchodněprávní revue 4/2019*, s. 90

¹¹³ KŘÍŽ, Radim. Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech, *Obchodněprávní revue 4/2013*, s. 110

¹¹⁴ Zákon č. 190/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁵ Zákon č. 182/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

¹¹⁶ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl.* 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1408

až po uspokojení jiné pohledávky, případně ostatních pohledávek dlužníka a dodává, že za podřízenou pohledávku se považuje také pohledávka z podřízeného dluhopisu.

Z těchto úprav lze analogií dovodit, že s akcií s podřízeným podílem na zisku je spojeno právo na výplatu podílu na zisku až poté, co je podíl na zisku vyplacen jiným akcionářům, kteří vlastní jiný druh akcií nebo jiné druhy akcií, do nichž nebylo vtěleno právo na podřízený podíl na zisku.¹¹⁷

To znamená, že ostatní akcionáři, kteří nevlastní akcie s podřízeným podílem na zisku, budou vůči těm, jež je vlastní, ve stejném postavení, jako kdyby vlastnili prioritní akcie, s nimiž je spojeno přednostní právo na podíl na zisku nebo jiných vlastních zdrojích.¹¹⁸

Lála ve své publikaci¹¹⁹ jde ve vymezení pojmu podřízeného podílu dále a domnívá se, že půjde i o případy, kdy aktivace práva na podíl na zisku bude podřízena splnění určité podmínky, případně plynutí času. Taková podmínka dle něj může být závislá jednak na činnosti společnosti, společníka, ale i na vnější okolnosti. Jako příklady takových podmínek uvádí návaznost na délce trvání vztahu společnosti a společníka, na dosažení určitých cílů společnosti nebo na vývoj úrokových sazeb.

Význam tohoto pojmu je ovšem dovozován pouze teorií, proto existuje i možnost, že zákonodárce mohl podřízenost podílu na zisku spatřovat i v jiných skutečnostech. Jak uvádí Kříž, pokud by tomu opravdu tak bylo, měl by zákonodárce danou právní úpravu konkretizovat a zpreciznit, za minimální standard považuje takový postup zákonodárce, aby právní úprava odpovídala legislativním pravidlům.¹²⁰

Analogicky se výše zmíněné použije i ve vztahu k podílu na likvidačním zůstatku a právu na podíl na jiných vlastních zdrojích.

4.5. S rozdílnou vahou hlasů

Tento druh akcií je založen na modifikaci hlasovacího práva, které je součástí základního práva akcionáře podílet se na řízení společnosti. Prostřednictvím hlasovacího práva se právo podílení se na řízení společnosti realizuje na valné

¹¹⁷ VYBÍRAL, Petr, In LASÁK, Jan. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář - 1. díl*. 1. vydání, Praha: Wolters Kluwer a.s, 2014, s. 1408

¹¹⁸ Tamtéž

¹¹⁹ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck, 2020, s. 150

¹²⁰ Kříž, Radim. "Tracking stock" aneb divizní akcie jako zvláštní druh akcií. *Obchodněprávní revue* 4/2019, s. 90

hromadě nebo mimo ni, pokud stanovy připouští rozhodování mimo valnou hromadu neboli rozhodování per rollam.¹²¹ Podstatou těchto akcií je s nimi spojená rozdílná váha hlasů oproti akciím o stejné jmenovité hodnotě či ostatním kusovým akciím. Tím „*prolamují princip proporcionality mezi podílem akcionáře, resp. jeho akcií na základním kapitálu a jeho hlasovací silou*“.¹²²

Obvykle se počet hlasů spojených s jednotlivou akcií stanovuje dle její jmenovité nebo účetní hodnoty vůči základnímu kapitálu, ale v tomto případě se uvedené pravidlo neuplatní a vydáním tohoto druhu akcií vznikne nerovnost mezi akcionáři vlastníci akcie o stejné jmenovité hodnotě, s nimiž není spojena rozdílná váha hlasu. V nevýhodném postavení by se mohly ocitnout obě strany. To záleží na tom, zda může rozdílná váha hlasů spočívat pouze ve zvýšení počtu hlasů, nebo naopak i v jeho snížení.

Zákon předpokládá možnost spojení rozdílné váhy hlasů i s kusovými akcemi, to zákon výslovně připouští v § 276 odst. 5 ZOK. Po účinnosti Novely bylo ze zákona vypuštěno dispozitivní pravidlo, že na jednu kusovou akcii připadá jeden hlas. Je tedy zcela ponecháno na vůli akcionářů kolik hlasů s jednotlivou akcií spojí, ať už s akcií kusovou nebo se jmenovitou hodnotou, musí to však být upraveno ve stanovách společnosti dle § 250 odst. 2 písm. e) ZOK.

Tento druh akcií nemůže být vydán samostatně. Stejně jako u druhu akcií s rozdílným podílem na zisku, i zde je potřeba alespoň jednoho dalšího druhu, vůči němuž lze vymezit onu rozdílnou váhu hlasu.

Často bývá tento druh akcií označován jako hlasovací akcie, někteří autoři se přiklání i k pojmenování „akcie s násobnými hlasy“. Toto pojmenování dle názoru autorky práce není vhodné obecně používat pro tento druh akcií, neboť by naznačovalo, že jde o druh akcií, který je založen pouze na zvýšení váhy hlasů neboli počtu hlasů.

Autorka práce se domnívá, že nemusí jít pouze o takový druh akcií, se kterým je spojena výhoda akcionáře spočívající v tom, že mu bude poskytnut vyšší počet

¹²¹ § 167 ZOK ve spojení s § 175 ZOK a § 418 ZOK

¹²² ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou váhou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*, 2012, s. 193

hlasů nebo násobný počet hlasů. Vzhledem k názoru autorů komentáře¹²³ a závěrům dovozených z Novely¹²⁴ je nesporné, že zvláštní druh akcií může spočívat i v úbytku práv. Dle názoru autorky práce je tedy možné vydat i druh akcií založený na redukci počtu hlasovacích práv. Tento závěr autorka diplomové práce dovozuje jednak z tendence ZOK poskytnout společnostem, respektive jejich akcionářům, volnost při vydávání různých druhů akcií, zmíněnou tendenci k rozšíření této volnosti potvrzuje též Novela. A rovněž ze skutečnosti, že právní úprava dokonce připouští vydat druh akcie, s nimž není spojeno hlasovací právo vůbec.¹²⁵ Vydávání druhů akcií založených snížením počtu hlasů připouští i Vybíral.¹²⁶ Nicméně je nutné zmínit, že existují i tací autoři,¹²⁷ kteří vylučují možnost vydat akcie s nižší vahou hlasů a zastávají názor, že může dojít pouze ke zvýšení počtu hlasů.

Černá se ve svém článku¹²⁸ zdůrazňuje možnost zneužití zákonné tolerance při vydávání takového druhu akcií, především v případě násobných hlasovacích práv, které není nikterak v zákoně limitováno. Na druhou stranu uvádí i jejich praktické využití, jako je možnost ponechat si díky nim rozhodující vliv i s nepatrným podílem na základním kapitálu společnosti a dále tento druh akcií může sloužit jako obrana proti nepřátelskému převzetí.

Dle názoru autorky diplomové práce jde o jeden z nejkritičtějších zvláštních druhů akcií, který může snadno vést ke zjevné nespravedlnosti, tzn. k rozporu s dobrými mravy. To, že jde o problematický druh akcií, dokazují i tendence v zahraničí, které spíše směřují k omezování vydávání akcií s násobnými hlasovacími právy. V některých zemích je jejich vydání dokonce i zakázáno, jako například v Německu, Švýcarsku i Belgii.¹²⁹

¹²³ ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*, 2012, s. 193

¹²⁴ Zákon č. 33/ 2020 Sb.

¹²⁵ Dle předchozí právní úpravy bylo sporné, jestli lze bez hlasovacího práva vydat i jiné druhy akcií než pouze prioritní akcie. Účinností Novely je tato možnost postavena najisto. Konkrétněji v následující kapitole.

¹²⁶ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1409

¹²⁷ ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*, 2012, s. 193, shodně ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č. 10, s. 37

¹²⁸ ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 7-8, s. 193.

¹²⁹ Tamtéž

Mnoho autorů v odborné literatuře se vyjadřuje k naléhavosti určení limitace hlasovacího zvýhodnění nebo podílu hlasovacích akcií na základním kapitálu ze strany zákonodárce nebo judikatury. Bylo by pro to vhodné, aby v brzké době na toto téma reagovala judikatura, neboť v tomto ohledu i Novela nadále mlčí.

4.6. Diamantové akcie

Za diamantové akcie je označován druh akcií, s nímž jsou spojena práva, která byla vyčtena v § 276 odst. 3 ZOK¹³⁰, respektive výhody, a to tak, že akcionář vlastníci tento druh akcií má pevný či rozdílný podíl na zisku a na likvidačním zůstatku a současně disponuje vyšší vyšším počtem hlasů, než akcionáři s kmenovými akciemi nebo jiným zvláštním druhem akcií.¹³¹

Kříž ve svém článku¹³² uvádí, že by tento druh akcií mohl být vydán například zakladatelům společnosti s tím, že by mohl být převáděn jen mezi zakladateli společnosti. Pokud by však nastal případ, že by žádný ze zakladatelů neměl o tyto akcie zájem, mohla by je za podmínek určených stanovami od zakladatele nabýt sama společnost, samozřejmě pouze za splnění podmínek pro nabývání vlastních akcií společností. Za účelem odlišení tohoto druhu od akcií zakladatelských je důležité zmínit, že tento druh nemusí být vydán pouze zakladatelům společnosti a může jít tedy i o akcie volně převoditelné.

4.7. Zakladatelské akcie

Dle Kříže zakladatelskými akciemi jako zvláštním druhem akcií chápeme takové akcie, které současně splňují dvě podmínky:

- jejich převoditelnost je omezena, takže převod je možný pouze mezi zakladateli akciové společnosti,
- je s nimi spojeno jakékoliv zvláštní právo.¹³³

Mezi zvláštní práva spojená se zakladatelskými akciemi bude nejčastěji patřit vyšší počet hlasů. Pro zakladatele je to velmi vhodné řešení v případě, že by v budoucnu počítali s větším přílivem investorů, ale zároveň si zakladatelé chtějí udržet rozhodující

¹³⁰ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

¹³¹ KŘÍŽ, Radim, Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech, *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

¹³² Tamtéž

¹³³ Tamtéž

vliv bez následné nutnosti zvyšování své finanční účasti ve společnosti. Kříž kromě toho ve svém článku zmiňuje i právo na rozdílnou dividendu nebo právo odkupu akcie společností, pokud ji neodkoupí jiný zakladatel. Samozřejmě stejně jako zaměstnanecké akcie i zakladatelské akcie nemusí být vydány pouze jako zvláštní druh akcií a mohou být jen akciemi se zvláštním omezením převoditelnosti.¹³⁴

¹³⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1.vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1410

5. Druhy akcií dle ZISIF

5.1. Zakladatelské akcie dle ZISIF

S pojmem zakladatelských akcií pracuje i zákon č. 240/2012 Sb., o investičních společnostech a fondech a upravuje je v § 159 a následujících. Investiční fond ve formě akciové společnosti s proměnlivým základním kapitálem, zkráceně „SICAV“, vydává dva druhy akcií. Těmi jsou akcie zakladatelské a investiční. Tyto zakladatelské akcie jsou odlišné od zakladatelských akcií zmíněných v předešlé kapitole, ale v obou případech se shodně vydávají zakladatelům společnosti.¹³⁵

Samotný zákon v § 159 odst. 1 ZISIF říká: „*Se zakladatelskou akcií nemůže být spojeno právo na její odkoupení na účet společnosti ani jiné zvláštní právo.*“ Z tohoto ustanovení by se mohlo zdát, že se nejedná o zvláštní druh akcií, neboť zákon zapovídá s tímto druhem spojit zvláštní právo. Někteří dokonce tento druh akcií přirovnávají k akciím kmenovým.¹³⁶ Nicméně ze zákona jsou vlastníkům zakladatelských akcií přiznána dvě zvláštní práva, a to přednostní a předkupní právo k jiným zakladatelským akciím.¹³⁷

Vychází se z toho, že zakladatelé, kteří upsalí zakladatelské akcie, jsou správci neboli management společnosti. Ve vztahu ke společnosti mají postavení akcionářů s právem účasti na valné hromadě oproti vlastníkům investičních akcií.¹³⁸ Zakladatelé zajišťují fungování společnosti a řízení společnosti, neboť obvykle akcionáři vlastníci investiční akcie do společnosti vstupují pouze jako investoři, jejichž prioritou je zhodnocení vložené částky, jinými slovy dosažení výnosu.

Na rozdíl od investičních akcií nemohou být zakladatelské akcie přijaty k obchodování na evropském regulovaném trhu ani na jiném veřejném trhu.¹³⁹

¹³⁵ V § 158 odst. 2 ZISIF je upraveno za jakých okolností se může stát vlastníkem zakladatelských akcií jiná osoba než zakladatel společnosti s proměnlivým kapitálem.

¹³⁶ PIHERA, Vlastimil. In ŠOVAR, Jan a kolektiv. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s. 439 (§ 159), shodně Radek Matuščík ve svém článku přirovnává zakladatelské akcie k akciím kmenovým. MATUŠČÍK, Radek. *Akciová společnost s proměnlivým základním kapitálem (SICAV) - právní a daňová specifika* [online]. epravo.cz, 8. dubna 2013 [cit. 15. července 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/akciová-společnost-s-proměnlivým-základním-kapitálem-sicav-právní-a-daňová-specifika-90311.html>>.

¹³⁷ § 160, 161 ZISIF

¹³⁸ DZ k zákonu k zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

¹³⁹ § 159 odst. 2 ZISIF

5.2. Investiční akcie

Investiční akcie jsou párovým pojmem k zakladatelským akciím dle zákona o investičních společnostech a investičních fondech. Stejně jako zakladatelské akcie jsou i investiční akcie zvláštním druhem akcií, neboť i s tímto druhem akcií je ze zákona spojeno zvláštní právo. *„Investiční akcie jsou takové akcie, s nimiž je spojeno právo akcionáře na jejich odkoupení na účet společnosti. Investiční akcie odkoupením zanikají.“*¹⁴⁰

Vlastníci investičních akcií zpravidla nemají srovnatelné postavení s akcionáři vlastníci zakladatelské akcie, jelikož nemají vliv na samotný chod společnosti a ani se zásadně nepodílejí na řízení společnosti,¹⁴¹ protože s tímto druhem akcií dle § 162 odst. 3 ZISIF obvykle není spojeno hlasovací právo, pokud stanovy neurčí jinak.

Tyto akcie, vydává jen akciová společnost s proměnným základním kapitálem a pouze jako akcie kusové, stejně jako zakladatelské akcie.¹⁴²

¹⁴⁰ § 162 odst. 1 ZISIF

¹⁴¹ DZ k zákonu k zákona č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

¹⁴² PIHERA, Vlastimil. In ŠOVAR, Jan a kolektiv. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. s.438

6. Přidávání práva do akcií

Zákon před účinností Novely v § 276 odst. 3 ZOK¹⁴³ uváděl výčet práv, která lze s akciemi spojit, a tím vytvořit zvláštní druh akcií. Druhy akcií, s nimiž jsou spojena tato v zákoně dříve výslovně uvedená práva, zákonodárce na žádném místě v zákoně nepojmenovává, ani neupravuje. Těmito zvláštními právy se diplomová práce zabývala v předešlé kapitole a jejích podkapitolách. Otázkou je, zda lze přidávat k akciím i jiná práva a pokud ano, tak která další práva lze s akciemi spojit a jaké jsou limity.

6.1. Limity při přidávání práva do akcií

Ze samotné dikce zákona vyplývalo, že výčet zvláštních práv byl výčtem demonstrativním, neboť v zákoně bylo napsáno „s akciemi se zvláštními právy může být spojen zejména...“¹⁴⁴, poté následoval výčet práv. Klíčové zde bylo slovo zejména. Z toho lze snadno dovodit záměr zákonodárce dát společně, respektive akcionářům širší volnost při výběru práv, která s akciemi spojí. Aby bylo postaveno na jisto, že lze s akciemi spojit i jiná zvláštní práva, účinností Novely byla věta obsahující tento výčet zrušena. Zákonodárce tímto počínáním dle důvodové zprávy k Novele „sleduje především vytvoření co nejširšího prostoru pro autonomii vůle zakladatelů, respektive akcionářů“.¹⁴⁵

Předchozí demonstrativní výčet i jeho současné odstranění tedy otevírá onu otázku, jaká další zvláštní práva lze s akciemi spojit. Zákon nám jednoznačnou odpověď neposkytuje a odborná literatura se v této otázce neshoduje. Jedna část odborné veřejnosti došla k závěru, že s akcií lze spojit jakákoliv práva vyjma těch, které zákon zakazuje s akcií spojit, tím je dle § 276 odst. 4 ZOK právo na určitý úrok nezávisle na hospodářských výsledcích společnosti. Druhá část odborné veřejnosti vychází z pojmu akcie jako účastnického cenného papíru, z něhož dovozuje, že s akcií mohou být spojena jen taková práva, která souvisí s účastí na společnosti.¹⁴⁶ Čech argumentuje tím, že pokud chce společnost akcionáři poskytnout výhody nebo jakákoliv další práva nesouvisející s účastí na společnosti, může společnost za tímto účelem vydat nepojmenovaný cenný papír dle § 516 OZ.¹⁴⁷ S tím autorka práce

¹⁴³ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

¹⁴⁴ § 276 odst. 3 ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

¹⁴⁵ DZ k zákonu č. 33/2020 Sb.

¹⁴⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017, s. 536 (§ 276)

¹⁴⁷ ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č. 10, s. 36

nesouhlasí, zdá se jí, že argumentace Čecha stojí na obavě, že s akcií nelze spojit jiná práva než práva související s účastí na společnosti, aniž by si akcie zachovala povahu účastnického cenného papíru. Dle názoru autorky diplomové práce taková argumentace nemůže obstát, neboť se domnívá, že akcie nemůže svou povahu účastnického cenného papíru ztratit přidáním dalších práv nad ty zákonem předpokládané. Argumentace polemizující nad ztrátou povahy účastnického cenného papíru by se autorce práce jevila přiléhavější spíše k otázce odebírání práv.

Ani Štenglová nesouhlasí s názorem Čecha a říká k tomu, že s ohledem na smluvní volnost akcionářů je možné ve stanovách sjednat i práva nesouvisející s účastí ve společnosti.¹⁴⁸ Stejný názor zastává i Vybíral. Ani on nevidí důvod, proč by s akcií nemohla být spojena jiná než práva účastnické povahy.¹⁴⁹ Lála s nimi rovněž souhlasí a uvádí několik takových práv majetkové i nemajetkové povahy, jako například právo svolat valnou hromadu, právo účastnit se rozhodování voleného orgánu, právo jmenování a odvolání prokuristy, právo na slevu na zboží vyráběného společností nebo na služby poskytované společností či právo na užívání prostor společnosti.¹⁵⁰ Lasák také souhlasí s názorem, že s akcií lze spojit i neúčastnická práva a jako příklad uvádí právo parkovat na parkovišti společnosti.¹⁵¹

I přesto, že se Novela vůbec nedotkla otázky, zda musí zvláštní práva spojená s akcií souviset s účastí na společnosti, se autorka práce domnívá na základě vývoje právní úpravy s přihlédnutím k Novele, z které vyplývá zjevná vůle zákonodárce poskytnout společnosti co nejširší smluvní volnost, a také s ohledem na zmiňované principy soukromého práva, že s akciemi lze spojit i jiná zvláštní práva než pouze ta, která souvisí s účastí na společnosti, může jít jak o práva majetkové povahy, tak i nemajetkové. Ovšem je nutné při vytváření druhů akcií přidáváním zvláštních práv pamatovat i na obecné limity stanovené v kapitole 3.1.

¹⁴⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 536 (§ 276)

¹⁴⁹ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1404 (§ 276)

¹⁵⁰ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s.196

¹⁵¹ LASÁK, Jan. *Aplikační problémy zákona o obchodních korporacích*. Právní prostor [online]. pravni prostor.cz, 21. června 2018 [cit. 20. července 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/aplikacni-problemy-zakona-o-obchodnich-korporacich>>

7. Odebírání práv z akcií

ZOK před účinností Novely výslovně připouštěl vytváření druhů akcií pouze přidáváním zvláštních práv, ale mlčel ohledně možnosti vydat druh akcií na základě úbytku práv, tzn. odebráním některého ze tří hlavních práv z definice akcie dle § 256 odst. 1 ZOK. Jak již bylo zmíněno dříve, mezi odbornou veřejností v této otázce nepanuje shoda.

Část odborné veřejnosti, která má za to, že s akcií musí být vždy spojena všechna tři práva, zastává samozřejmě názor, že nelze vytvořit druh akcie na základě odebrání jakéhokoliv práva z akcie, ale pouze přidáním zvláštního práva. Například Čech ve svém článku¹⁵² uvedl, že nelze vydat jiný druh akcií založený na úbytku práv vyjma zákonem upraveného případu prioritních akcií. Druhá část odborné veřejnosti má za to, že s akcií nemusí být vždy nutně spojena všechna tři v definici zmíněná práva a je tedy možné vytvořit druh akcií založený na základě jejich úbytku.

Novela¹⁵³ pozměněním definice akcie potvrzuje domněnku druhé skupiny a staví na jisto, že s akcií nemusí být nutně spojena současně všechna tři hlavní práva, tím potvrzuje možnost vydávání druhů akcií založených i na úbytku práv.

Účinnosti Novely byla pozměněna definice akcie, a to tak že zákonodárce mezi výčet hlavních práv spojených s akcií přidal spojku nebo. Z této zdánlivě malé úpravy definice akcie plyne závěr, že s akcií nemusí být tedy nutně spojena současně všechna tři hlavní práva, stačí s akcií spojit alespoň jedno z nich. Nicméně autorka práce se domnívá, že takový obecný závěr nestačí, protože se domnívá, že s akcií jsou spojená i taková práva, která jsou neodejmutelná. Stěžebním je právo podílet se na řízení společnosti, které zahrnuje několik dílčích práv. Proto autorka práce považuje za vhodné analyzovat jeho jednotlivá dílčí práva a na základě toho rozhodnout, zda lze o práva odejmutelná či nikoliv.

7.1. Právo podílet se na řízení společnosti – jeho dílčí práva

7.1.1. Hlasovací právo

Teorie se neshodovala ani v otázce, zda je možné vydat druhy akcií bez hlasovacích práv, které současně nejsou prioritními akciemi.

¹⁵² ČECH, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č.10, s. 36.

¹⁵³ Návrh Novely, sněmovní tisk 207/0.

Zákon možnost odebrání hlasovacího práva výslovně připouští jen u prioritních akcií, s nimiž obvykle není spojeno hlasovací právo, není-li ve stanovách určeno jinak dle § 278 odst. 2 ZOK. V případě prioritních akcií je akcionáři odebráno hlasovací právo a tím je současně výrazně omezeno i jeho právo podílet se na řízení společnosti. Toto omezení je mu však kompenzováno přednostním právem týkajícím se podílu na zisku či na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti. Někteří autoři na základě úpravy prioritních akcií došli k závěru, že lze připustit možnost odebrání práv jen za současné kompenzace tohoto úbytku. Zde je na místě zdůraznit pojmový znak prioritní akcie, kterým je přednostní právo, nikoliv absence hlasovacího práva. Samotná zákonná úprava připouští i možnost vydat prioritní akcii s hlasovacím právem. Nelze tedy dovodit, že zde existuje jakákoliv vůle zákonodárce kompenzovat úbytek práv. Lasák má rovněž za to, že kompenzace není nutná.¹⁵⁴

Čech ve svém článku¹⁵⁵ uvádí, že dle jeho názoru lze vydat pouze prioritní akcie jako jediný druh akcií, s nímž není spojeno hlasovací právo. K rozdílnému názoru dospěl Lasák,¹⁵⁶ ten se přiklání k možnosti vydat akcie bez hlasovacích práv i jako zvláštní druh akcií. Lasák ve svém článku reaguje na argument opačné strany, která hlasovací právo označila za pojmový znak akcie, s tímto označením nesouhlasí a z existence prioritních akcií a možnosti případů sistace hlasovacího práva dovozuje, že ani jedno z nich by nemohlo být v zákoně upraveno, pokud by hlasovací právo bylo pojmovým znakem akcie. Lála souhlasí s Lasákem a reaguje na další argument opačné strany, podle kterého nelze hlasovací právo odebrat, neboť jej považuje za právo tvořící jádro podílu, jež slouží k ochraně akcionáře. Lála přiznává, že v akciové společnosti existuje případ, kdy hlasovací právo slouží k ochraně akcionáře, ale připomíná, že v takovém případě náleží akcionáři hlasovací právo bez ohledu na to, zda vlastní druh akcií, se kterým je hlasovací právo spojeno, či nikoliv.¹⁵⁷ Autorka práce nemůže ani souhlasit s argumentem, že odebráním hlasovacího práva je akcionáři znemožněno podílet se na řízení společnosti, bezesporu dojde k jeho výraznému omezení, ale jedná se pouze o jedno z dílčích práv práva podílet se na řízení společnosti.

¹⁵⁴ LASÁK, Jan. O limitech lidské představitosti: glosa k akciím bez hlasovacích práva (jiným než prioritním). *Právní rozhledy*, 2017, č. 2, s. 58

¹⁵⁵ ČECH, Petr. Akcie po rekonstrukci. *Právní rádce*, 2012, roč. 8, č. 10, s. 37

¹⁵⁶ LASÁK, Jan. O limitech lidské představitosti: glosa k akciím bez hlasovacích práva (jiným než prioritním). *Právní rozhledy*, 2017, č. 2, s. 58

¹⁵⁷ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 92

Nicméně právní úprava před účinností Novely obsahovala omezení v ustanovení § 279 ZOK. Dle něj nesměl souhrn jmenovitých hodnot akcií vydaných bez hlasovacích práv přesáhnout 90 % základního kapitálu společnosti. Vzhledem k předcházejícímu systematickému zařazení tohoto ustanovení v ZOK bylo nepochybné, že toto omezení dopadalo na prioritní akcie vydané bez hlasovacích práv, jak již bylo zmíněno výše, nejasnost však vystávala ohledně existence zvláštních druhů akcií, s nimiž by rovněž nebylo spojeno hlasovací právo. Není jasné, zda se zákonodárce záměrně vyhnul ve zmíněném ustanovení pojmu prioritní akcie a použil širší pojem akcie bez hlasovacích práv s úmyslem, aby dané ustanovení dopadalo i na jiné druhy akcií, a tím připustil možnost existenci i jiných druhů akcií bez hlasovacích práv mimo akcie prioritní. Nebo zda zákonodárce vzhledem k systematickému zařazení měl v úmyslu dané pravidlo vymežit jen pro prioritní akcie a předpokládal, že použití širší definice nevyvolá žádný spor, protože zákonodárce nepočítá s vydáváním jiných druhů akcií než prioritních jako jediného druhu akcií, s nímž nemusí být spojeno hlasovací právo.

Odpověď přinesla Novela. Zmíněné ustanovení bylo Novelou zrušeno a jeho obsah byl přesunut do § 276 odst. 2 ZOK. Důvodová zpráva k této Novele zmiňuje, že důvodem této změny byly přetrvávající nejasnosti v rozsahu použitelnosti ustanovení § 279 ZOK¹⁵⁸ a v související otázce možnosti vydávat akcie bez hlasovacího práva, které nejsou současně prioritními akciemi. Účinností Novely se systematicky přesunul obsah § 279 ZOK do § 276 ZOK a tím Novela postavila najisto, že lze vydávat akcie bez hlasovacího práva, které současně nejsou akciemi prioritními a pravidlo, které bylo obsažené v § 279 ZOK se použije tedy na všechny druhy akcií, s nimiž není hlasovací právo spojeno.¹⁵⁹ Autorka práce tedy považuje za nesporné, že lze hlasovací právo z akcie odebrat.

Možnost odebrání hlasovacích práv se může využít například u zaměstnaneckých akcií vydaných jako zvláštní druh akcií. Ty by se odebráním hlasovacího práva povahou přiblížily spíše k pouhé finanční odměně. Akcionáři by se tím do budoucna vyhnuli případným sporům při rozhodování na valných hromadách vzniklých na základě rozdílných zájmů společnosti a zaměstnanců a současně by zůstala zachována motivační funkce těchto akcií. Rovněž bude hojně využívána

¹⁵⁸ ZOK ve znění zákona č. 458/2016 Sb. a zákona č. 163/2020 Sb.

¹⁵⁹ DZ k zákonu č. 33/2020 Sb.

v situaci, kdy se akcionáři rozhodnou vydat akcie za účelem získání nových investorů, ale současně si budou chtít zachovat rozhodující vliv ve společnosti.

7.1.2. Právo účastnit se valné hromady

Právo účastnit se valné hromady považuje autorka práce za klíčové právo, *které je neodejmutelné*, protože jeho prostřednictvím se většina dílčích práv realizuje. Autorka práce má za to, že výkonem zmíněného práva se akcionář nepodílí na řízení společnosti, ale jeho prostřednictvím mu je zprostředkována možnost podílet se na řízení společnosti. „*Valná hromada je orgánem akciové společnosti, jehož prostřednictvím vykonává akcionář zákonem zajištěné právo podílet se na řízení společnosti,*“¹⁶⁰ tudíž právo účastnit se valné hromady pouze dává možnost akcionáři podílet se na řízení společnosti, rozhodně si lze představit situace, kdy se akcionář účastní valné hromady, aniž by se, jakkoliv podílel na řízení společnosti. Tento závěr autorka práce podporuje vyjádřením Štenglové. Ta uvádí, že pokud po odebrání zbylých dílčích práv zůstane zachováno pouze právo účastnit se valné hromady, tak se domnívá, že akcionáři fakticky nezůstane žádné právo umožňující mu se podílet na řízení společnosti.¹⁶¹

Jak uvádí Štenglová, právo účastnit se valné hromady umožňuje akcionáři realizovat i další práva, takovým právem může být například právo namítat neplatnost usnesení valné hromady a také hromadné informační právo, které je s konáním valné hromady velmi úzce spjata. Obě práva Štenglová označuje za práva sloužící k ochraně akcionářem a z toho důvodu jejich odebrání považuje za rozpor s veřejným pořádkem.¹⁶² Prostřednictvím účasti na valné hromadě může akcionář realizovat i další svá práva, jako jsou právo naslouchat, vyjadřovat se k projednávaným bodům, žádat o slovo, vznášet návrhy a protináměry. Už samotná účast na valné hromadě může být pro akcionáře přínosná, neboť na základě tam vyřčených informací o fungování společnosti se může akcionář rozhodnout, jestli je pro něj výhodné si akcii nadále podržet, či se jí zbavit.

Lála k tomu uvádí, že se jedná o neodejmutelná práva náležící každému akcionáři. Z povahy akcionáře vyplývá členství nejvyššího orgánu, avšak jeho účast

¹⁶⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 601/2004

¹⁶¹ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 17

¹⁶² ŠTENGLOVÁ, Ivana. Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 17

může být limitována například nemožností hlasovat. K tomu dodává, že jde o právo, prostřednictvím kterého se ustanovuje orgán, jde tedy o právo statusové povahy. Ke stejnému závěru došel i Čech ve svém článku: „*holá účast na valné hromadě nejde z akcie odebrat*“.¹⁶³

7.1.3. Hromadné informační právo

Obsahem hromadného informačního práva je povinnost volených orgánů sdělit akcionářům příslušné informace, jako jsou sdělení programu jednání svolané valné hromady, účetní závěrka, zpráva o vztazích a další. K naplnění tohoto práva by mělo ze strany volených orgánů dojít automaticky, aniž by se jej musel akcionář dovolávat. Společnost zabezpečuje informovanost akcionáře o svolané valné hromadě prostřednictvím pozvánky na valnou hromadu. K náležitostem obsahu pozvánky se vyjádřila judikatura, podle ní musí pozvánka obsahovat informace v takové dostatečné míře, aby se akcionář mohl dostavit na valnou hromadu se znalostí věci, případně aby mohl zvážit své další jednání v souvislosti s účastí na této valné hromadě.¹⁶⁴

Pod informační právo patří podřadit i judikaturou konstatované právo akcionáře, mít konkrétní povědomost o poměrech společnosti a rozložení hlasů při případném hlasování na valné hromadě společnosti.¹⁶⁵ Tohle právo akcionář realizuje prostřednictvím svého práva žádat opis seznamu akcionáře, do kterého se mimo jiné zapisuje i údaj o číselném označení akcie, z něhož může akcionář vyčíst, kolik akcií vlastní jednotliví akcionáři. Takový postup se použije u listinných akcií na jméno, vydává-li akciová společnost zaknihované akcie, může být seznam akcionářů nahrazen evidencí zaknihovaných cenných papírů, pokud tak určí stanovy.¹⁶⁶

Autorka práce má za to, že všechna výše zmíněná dílčí práva hromadného informačního práva jsou neodejmutelná, což dovozuje ze skutečnosti, že na druhé straně každého dílčího práva stojí povinnost voleného orgánu stanovená zákonem.

7.1.4. Právo na vysvětlení

Právo na vysvětlení dle § 357 ZOK slouží akcionáři k možnosti požadovat od společnosti vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti, je-li takové vysvětlení

¹⁶³ ČECH, Petr. Právní úprava s.r.o. a a.s. v pátém roce své účinnosti, *Metodické aktuality*, 2018, č. 5, s. 51

¹⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017

¹⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017

¹⁶⁶ § 264 odst. 1 ZOK

potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ni. Z toho vyplývá, že právo na vysvětlení je obsahově užší než právo na vysvětlení společníka ve společnosti s ručením omezeným dle § 155 ZOK.

Představenstvo musí při poskytnutí informace postupovat s péčí řádného hospodáře a vždy uvážit možné následky uvolnění žádané informace.¹⁶⁷ Proto zákonodárce v § 359 ZOK poskytuje představenstvu nebo správní radě právo zcela nebo částečně odmítnout vysvětlení ze třech důvodů. Pokud by jeho poskytnutí mohlo přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu, jde o vnitřní informaci nebo utajovanou informaci podle jiného právního předpisu nebo je požadované vysvětlení veřejně dostupné.

V teorii se objevuje názor, že výkon tohoto práva je možný pouze ve vztahu k hlasování akcionáře. Takový názor zastává například Štenglová. Ta k nemožnosti odebrání tohoto práva výstižně argumentuje, že důvodem nemožnosti dle jejího názoru je skutečnost, že jde o ochranné právo akcionáře a jeho odebráním by došlo k porušení veřejného pořádku, protože by bylo pro akcionáře velmi obtížné kvalifikovaně se rozhodnout, zda podá návrh na vyslovení neplatnosti konkrétního usnesení valné hromady, který může bez pochyb dle zákona podat každý akcionář.¹⁶⁸

Autorka práce s tímto tvrzením souhlasí a domnívá se, že by mohlo dojít k znemožnění či minimálně ke stížení efektivního uplatňování i jiných práv akcionáře, jejichž uplatnění je závislé na dostatku informací.

Lála rovněž dovozuje, že právo na vysvětlení nelze z akcie odebrat a vzájemnou nepodmíněnost hlasovacího práva a práva na vysvětlení dovozuje na základě německé úpravy.¹⁶⁹ Jinými slovy se nelze domnívat, že akcionáři vlastnícímu akcii bez hlasovacího práva nenáleží rovněž právo na vysvětlení.

Autorka považuje dané právo na vysvětlení za právo neodejmutelné.

¹⁶⁷ LASÁK, Jan. FILIP, Václav. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích*. Komentář – 2. díl. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2014, s. 1633

¹⁶⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie*, 2017, č. 12, s. 17

¹⁶⁹ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 111

7.1.5. Právo podávat návrhy a protinávrhy

Právo podávat návrhy a protinávrhy funguje jako preventivní kontrola. Pokud by jej bylo možné odebrat, akcionář by byl odkázán pouze na následné nástroje ochrany, a tím je namítnutí neplatnosti usnesení valné hromady.¹⁷⁰ Tím pádem by bylo akcionářů znemožněno efektivně zasáhnout již v průběhu valné hromady. Tohle, stejně jako Lála, považuje autorka práce za nevhodné s ohledem na princip právní jistoty a zbytečnou finanční náročnost. Autorka práce má za to, že rovněž toto právo nelze z akcie odebrat.

7.1.6. Právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady

Jak již bylo zmíněno výše, jde o další právo sloužící k ochraně akcionáře. ZOK v § 428 odst. 1 toto právo výslovně přiznává každému akcionáři. Zpravidla je podmíněno podáním protestu akcionářem a dovolávat se neplatnosti musí akcionář v prekluzivní lhůtě. Vzhledem k dikci samotného zákonného ustanovení a současně ochranné funkci práva považuje autorka práce toto právo za neodejmutelné.

7.1.7. Práva kvalifikovaných akcionářů

Nemožnost odebrat z akcie práva kvalifikovaných akcionářů vyplývá přímo ze zákonného ustanovení v § 365 odst. 4 ZOK, to stanovuje: „*k ujednání stanov zužujícím zákonnou úpravu práv kvalifikovaných akcionářů se nepřihlíží,*“ a contrario ujednání rozšiřující zákonnou úpravu jsou povoleny. Mimo to, že jejich zúžení zapovídá výslovně zákon, rovněž půjde o práva sloužící k ochraně akcionářů či samotné společnosti.

Jde o spící práva, která jsou součástí každé akcie. Akcionář je nabývá až v momentě, kdy souhrnná jmenovitá hodnota akcií akcionáře či akcionářů dosáhne určité procentuální hranice jejich účasti na základním kapitálu společnosti. Pod práva kvalifikovaných akcionářů řadíme právo akcionáře žádat zařazení jím navržené záležitosti na pořad valné hromady dle § 369 ZOK, právo žádat svolání valné hromady dle § 366 ZOK, právo akcionáře podat za společnost derivativní žalobu dle § 371 ZOK a právo žádat o přezkum výkonu působnosti představenstva dle § 370 ZOK.

¹⁷⁰ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 111

7.2. Limity při odebrání práv z akcií

Přestože by se na základě definice akcie po účinnosti Novely mohlo zdát, že k tomu, aby akcie zůstala akcií, stačí s akcií ponechat spojeno alespoň jedno z hlavních práv, tak takový závěr by byl dle autorky práce nesprávný, neboť by byl neúplným. Z výše provedené analýzy práva podílet se na řízení společnosti vyplývá, že z jeho dílčích práv je odejmutelné pouze právo hlasovací. Tudíž s akcií vždy zůstane zachováno právo podílet se na řízení společnosti, byť v případě odebrání hlasovacího práva bude omezeno rozsahem neodejmutelných práv. Autorka práce se tedy domnívá, že je nutné požadavek ponechání alespoň jednoho hlavního práva s akcií doplnit současně o požadavek, že musí být s akcií spojeno alespoň jedno z hlavních práv¹⁷¹ v plném svém rozsahu. K tomu autorka dochází na základě návrhu Novely¹⁷² a DZ k Novele, ze kterých dle jejího názoru lze tento záměr zákonodárce vyčíst.

Proto dle autorky práce může nastat pouze jediná situace, kdy s akcií bude spojeno pouze jedno z hlavních práv, takovou situací nastane při současném odebrání práva podílet se na zisku i likvidačním zůstatku za současného zachování práva podílet se na řízení společnosti v plném rozsahu, tzn. s akcií zůstane spojeno hlasovací právo. Pokud bude z akcie odebráno hlasovací právo, tedy nebude zachováno v plném rozsahu právo podílet se na řízení společnosti, je nutné alespoň jedno ze zbylých hlavních práv ponechat s akcií spojené.

Ostatně stejný závěr vyplýval i z pravidla, které bylo obsahem návrhu Novely: „*Akciová společnost může vydat i akcie, s nimiž není spojeno právo na podíl na zisku, právo na podíl na likvidačním zůstatku nebo hlasovací právo; s akcií musí být vždy spojeno alespoň jedno z těchto práv.*“¹⁷³ Autorka se domnívá, že i přesto, že se nakonec pravidlo doslovně nestalo součástí Novely, dá se z něj dovodit úmysl zákonodárce.

Zde je na místě uvést, že definice akcie v § 256 ZOK není vyčerpávající. Výčet práv, které jsou s akcií spojena, je širší a tato další práva nalezneme dále v zákoně.

¹⁷¹ Hlavními právy rozumíme práva uvedená v definici akcie v § 256 ZOK.

¹⁷² Vládní návrh zákona č. 33/2020 Sb., sněmovní tisk 207/0

¹⁷³ Vládní návrh zákona č. 33/2020 Sb., sněmovní tisk 207/0

Kromě práv, jež jsou součástí práva podílet se na řízení společnosti, jde ještě o přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií a právo na vypořádací podíl

Obsahem přednostního práva na upsání nových akcií je poskytnout akcionářům možnost upsat část nových akcií společnosti upisovaných ke zvýšení základního kapitálu v rozsahu jeho podílu.¹⁷⁴ Jde o právo, jehož podstatou je poskytnout akcionářům možnost ochrany před ztrátou jeho vlivu ve společnosti.¹⁷⁵ Stejně jako u práva dovolání se neplatnosti usnesení zákon výslovně přednostní právo akcionářů na upsání nových akcií přiznává každému akcionáři a rovněž je zákonem výslovně zapovězeno jeho omezení i vyloučení ve stanovách dle § 487 ZOK. Půjde tedy rovněž o neodejmutelné právo.

Zákon připouští možnost omezení nebo vyloučení přednostního práva, ale pouze na základě usnesení valné hromady a jen je-li to v důležitém zájmu společnosti. Takové omezení nebo vyloučení musí být pro všechny akcionáře určeno ve stejném rozsahu.¹⁷⁶ Judikatura upřesňuje, že lze takhle postupovat pouze ve vztahu pouze ke konkrétnímu zvýšení základního kapitálu, při respektování zásady nezbytnosti a přiměřenosti takového zásahu do práv akcionářů. Zda je splněna podmínka důležitosti zájmu společnosti, se vždy posuzuje dle konkrétních okolností jednotlivých případů.¹⁷⁷

Novela oproti předcházející právní úpravě obsahuje jakési postupné uplatnění tohoto práva, kdy mohou stanovy nebo rozhodnutí valné hromady o zvýšení základního kapitálu stanovit uplatnění přednostního práva v určitém pořadí. Tato situace nastane pouze v případě, vydá-li akciová společnost více druhů akcií a zvyšuje-li se základní kapitál upisováním pouze některého z těchto druhů. Přednostní právo mají nejprve akcionáři vlastníci akcie tohoto druhu, k akciím jimi neupisovanými mají poté přednostní právo ostatní akcionáři.¹⁷⁸

Názory ohledně možnosti odebrat z akcie právo na vypořádací podíl se různí. Teorie se přiklání spíše k názoru, že toto právo nelze zcela z akcie odebrat dle § 36 odst. 3 ZOK. Dědič s Lasákem ve vztahu s podílem ve společnosti s ručením

¹⁷⁴ § 484 odst. 1 ZOK

¹⁷⁵ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020. s. 174

¹⁷⁶ § 488 odst. 1, 2 ZOK

¹⁷⁷ Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 19. listopadu 2018, sp. zn. 14 Cmo 213/2017

¹⁷⁸ Srovnání stávajícího znění § 484 odst. 2 ZOK s novelizovaným zněním

omezeným vyslovují názor, že lze výpočet vypořádacího podílu nastavit rozdílně pro různé druhy podílů.¹⁷⁹ Čech se k právu na vypořádací podíl zprvu vyjadřoval jako k jednoznačně neodejmutelnému právu s odkazem na rozsudek¹⁸⁰ Nejvyššího soudu ČR, ve kterém je vysloven požadavek spravedlivého vypořádání. Později připustil možnost nulového vypořádání v ospravedlnitelných případech, tzn. nulové vypořádání by bylo spravedlivé s ohledem na konkrétní situaci, tou může být ujednání v zakladatelském právním jednání. Eichlerova má za to, že se úprava vypořádacího podílu v zakladatelském právním jednání může odchýlit od zákona, ale úplné vyloučení práva na vypořádací podíl považuje za rozporné s dobrými mravy.¹⁸¹ Autorka práce se přiklání k názoru Lály,¹⁸² ten dovozuje, že jej lze z akcie odebrat na základě povahové blízkosti práva na vypořádací podíl k právu na likvidační zůstatek.

Stejně jako u přidávání práv tak i u odebrání práv z akcie musí být dodrženy obecné limity vyslovené v kapitole 3.1.

¹⁷⁹ Komentují obecné ustanovení vztahující se i na úpravu akciové společnosti. DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan. Vlastnictví více podílů a druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným, *Bulletin Komory daňových poradců ČR*, 2015, č. 3, s. 40.

¹⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. března 2005, sp. zn. 29 Odo 513/2005

¹⁸¹ EICHLEROVÁ, Kateřina. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer a.s., 2015, s. 323

¹⁸² LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020. s. 172

8. Přidávání a odebrání povinností

V teorii se objevila i otázka, zda lze vytvořit druh akcie přidáním povinnosti, či dokonce jejím odebráním. Štenglová připouští možnost konstruovat druh akcií sjednáním si zvláštní povinnosti, ale současně k tomu dodává, že i tato smluvní svoboda akcionářů by měla být testována účelem jejich jednání.¹⁸³ Se Štenglovou v otázce sjednávání povinností nesouhlasí Vybíral, dle něj nelze vydat druh akcií, který by akcionáři ukládal další povinnosti.¹⁸⁴ Lála¹⁸⁵ se zase naopak přiklání k možnosti vytvořit druh akcií i přidáním další povinnosti, odkazuje na německou právní teorii¹⁸⁶ jako k inspiračnímu zdroji úpravy druhů akcií v ZOK a zdůrazňuje, že druh akcie tvoří nejen stejná akcionářská práva, ale také stejné povinnosti. Možnost přidávání povinností opírá o argument autonomie vůle a současně neexistenci úpravy vedlejších povinností v zákoně ani jejich výslovného zákazu. Dokonce Janošek ve svém článku sděluje, že v praxi se přidávání povinností akcionářům objevuje a uvádí několik příkladů.¹⁸⁷

Na základě výše uvedených argumentů a s přihlédnutím k zásadě autonomie vůle se autorka práce domnívá, že lze vytvářet druh akcií přidáním další povinnosti. Dle jejího názoru je potřeba tuto možnost upravit v zákoně, neboť zákonodárce vždy v zákoně vytyčí prostor pro použití autonomie vůle, jako tomu je u přidávání a odebrání práv, ale ohledně možnosti přidávání povinností, nad rámec zákonem předvídaných, stávající právní úprava i Novela zcela mlčí. Proto autorka práce připouští, že otázka možnosti přidávání povinností je minimálně sporná, ale rozhodně zastává názor, že nelze odebrat povinnosti spojené s akcií zákonem.

Autorka práce má za to, že z akcie nelze odebrat povinnosti spojené s ní na základě zákona, neboť považuje povinnost loajality, vkladovou povinnost dle § 344

¹⁸³ ŠTENGLOVÁ, Ivana. In ŠTENGLOVÁ, Ivana (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 536

¹⁸⁴ VYBÍRAL, Petr. In LASÁK, Jan (ed). *Zákon o obchodních korporacích. Komentář – 1. díl*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1409

¹⁸⁵ LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020 s. 5

¹⁸⁶ Německá právní úprava v § 55 odst. 1 ve spojení s § 179 odst. 3 AktienGesetz stanovuje možnost uložit akcionářům kromě vkladové povinnosti i povinnost poskytovat opakující se nepeněžitě plnění či služby.

¹⁸⁷ JANOŠEK, Vladimír. *Klauzule o povinnosti akcionáře propachtovat akciové společnosti své pozemky zakotvená ve stanovách* [online]. epravo.cz, 6. května 2019 [cit. 18. července 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/klauzule-o-povinnosti-akcionare-propachtovat-akciové-spolecnosti-sve-pozemky-zakotvena-ve-stanovach-109218.html>>

ZOK, pokud byl vydán zatímní list, tak povinnost odevzdat ho dle § 345–346 ZOK a oznamovací povinnost dle § 122 ZPKT¹⁸⁸ za povinnosti, které slouží k ochraně akcionářů, akciové společnosti nebo věřitelů a jejich odebrání by dle jejího názoru nebylo v rozporu jen se zákonem, ale i s veřejným pořádkem.

¹⁸⁸ Tato povinnost se týká pouze kótovaných akcií.

Závěr

Autorka diplomové práce považuje právní úpravu druhů akcií a jejich vytváření v zákoně o obchodních korporacích za velmi moderní, akciovým společnostem při jejich tvorbě poskytnuta relativně široká smluvní volnost. A právě tato relativně široká smluvní volnost byla předmětem diplomové práce, autorka práce si stanovila za cíl nalézt limity této smluvní volnosti při vydávání různých druhů akcií. Diplomová práce byla vypracována s přihlédnutím k tzv. velké Novele ZOK.

Nejprve autorka vymezila pojem cenného papíru, zaknihovaného cenné papíru, akcie a druhu akcie, které jsou zásadními pojmy pro diplomovou práci.

Poté se autorka zabývala otázkou, jaké odlišnosti mezi jednotlivými akciemi lze považovat za druhotvorné, protože jak již bylo v textu práce zmíněno, ne každá odlišnost zakládá druh akcie. Druhotvornými odlišnostmi jsou pouze takové odlišnosti, které zřejmě zasahují do právního postavení akcionáře, nikoliv odlišnosti, jež se vztahují pouze k osobě akcionáře.

Následně autorka práce přistoupila k vymezení obecných limitů smluvní volnosti, které musí být dodrženy při vytváření jakéhokoliv druhu akcií, těmito limity jsou dodržení kogentních ustanovení zákona a dále veřejný pořádek, dobré mravy a práva týkající se postavení osob (statusová práva). Veřejný pořádek ve spojení se statusovými právy se konkrétně ve vztahu k ZOK projeví v následujících pravidlech: zákaz krácení věřitelů společnosti, zachovat podstatné znaky společnosti odlišující ji od jiných forem společnosti a zachovat fungování vnitřní struktury společnosti, tedy jednotlivých orgánů společnosti a z toho vyplývající povinnost zachování nezbytné základní působnosti orgánu. Limity dobrých mravů se použijí v případě odlišností způsobující takovou nerovnováhu práv a povinností mezi akcionáři, že půjde o zjevnou nespravedlnost.

Mezi další obecné limity, které musí být dodrženy při vytváření jakéhokoliv druhu akcií, autorka zařadila i zásadu zákazu nedůvodného zvýhodňování a znevýhodňování akcionáře dle § 212 odst. 1 OZ a zásadu rovného zacházení dle § 244 ZOK, nicméně tyto limity působí uvnitř druhu akcií. To znamená, že tyto zásady musí být dodrženy vůči akcionářům vlastnící stejný druh akcií.

V dalších kapitolách byly rozebrány druhy akcií, jež jsou upraveny v ZOK a ZISIF a také možné modifikace práv spojených s akciemi.

Následně se autorka diplomové práce zabývala vytvářením druhů akcií přidáváním zvláštních práv. Autorka se nijak do hloubky nezabývala přípustností vytváření druhů akcií přidáváním zvláštních práv, jelikož tuto možnost připouští výslovně zákon, ale věnovala se otázce, jaká další práva lze s akcií spojit, neboť výčet zvláštních práv v ZOK je demonstrativní. Někteří autoři zastávají názor, že s akcií lze spojit jen taková zvláštní práva, která souvisí s účastí na společnosti. Autorka práce vyjádřila nesouhlas s tímto argumentem a došla k názoru, že s akcií lze spojit i práva, která nesouvisí bezprostředně s účastí na společnosti, ale za minimální požadavek považují, aby spojení takového práva s akcií sledovalo funkčnost společnosti v jakémkoliv ohledu a současně musí být dodrženy již zmíněné obecné limity.

V doposud sporné otázce odebrání práv autorka práce na základě odborné literatury a Novel, došla k závěru, že zvláštní druh akcie lze vytvořit i odebráním práv z akcie. Autorka uvádí, že u vytváření druhů akcií odebráním práv musí být kromě obecných limitů dodrženo i několik dalších pravidel, těmi jsou povinnost ponechat s akcií spojeno minimálně jedno z hlavních práv v plném rozsahu a, po analýze práva podílet se na řízení společnosti, nemožnost odebrat právo podílet se na řízení společnosti v rozsahu jeho neodejmutelných práv. Těmito neodejmutelnými dílčími právy, které jsou součástí práva podílet se na řízení společnosti jsou právo účasti na valné hromadě dle § 398 ZOK, právo na informace, právo na vysvětlení dle § 357 ZOK a hlasovací právo za okolností dle § 417 ZOK, právo dovolat se neplatnosti usnesení valné hromady dle § 428 ZOK, právo kvalifikované akcionáře žádat o svolání valné hromady a jeho právo obrátit se na soud s žádostí, aby ho pověřil ke svolání valné hromady a také jeho právo žádat o doplnění programu valné hromady § 366 – 369 ZOK, právo žádat o přezkoumání zprávy o vztazích dle § 85 ZOK, právo žádat kontrolní orgán o přezkoumání působnosti statutárního orgánu dle § 370 ZOK, právo podat akcionářskou žalobu dle § 371 – 374 ZOK. Autorka práce považuje za neodejmutelné i právo na přednostní úpis při zvyšování základního kapitálu dle § 484 ZOK. Zbylá práva, tj. hlasovací právo, právo na podíl na zisku, právo na likvidačním zůstatku a na základě analogie k němu rovněž i právo na vypořádací podíl považuje autorka práce za odejmutelná. Obecněji řečeno dle autorky práce lze z akcie odebrat všechna

majetková práva a z nemajetkových pouze právo hlasovací, za současného dodržení výše zmíněných pravidel.

Přestože u některých práv panují spory, zda je lze částečně či zcela z akcie odebrat, v otázce posílení či rozšíření zákonem přiznaných práv panuje většinová shoda, že je taková modifikace přípustná. Takovým případem může být modifikace práva na informace v tom směru, že akcionář bude mít snadnější přístup k informaci nebo bude moci žádat podrobnější informace či se sníží hranice pro nabytí práv kvalifikovaného akcionáře.

Autorka práce se vyjádřila i k otázce, zda považuje za přípustné vytvoření druhu akcií na základě odebrání zákonem stanovené povinnosti, nebo naopak přidání další povinností. Autorka má za to, že nelze z akcie odebrat zákonem stanovené povinnosti, jejich odebrání by dle jejího názoru bylo v rozporu se zákonem i veřejným pořádkem. V otázce přidávání povinností se s důrazem na zásadu autonomie vůle přiklání k možnosti, že s akcií lze spojit i další povinnosti, ovšem pokládá za vhodné, aby v budoucnu zákonodárce tuhle možnost výslovně připustil v zákoně.

Autorka diplomové práce se domnívá, že Novela posílí právní jistotu a akciové společnosti budou hojněji využívat možnost vytvářet různé druhy akcií, jež budou v rámci vymezených limit modifikovat tak, aby odpovídaly jejich potřebám a požadavkům.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

ČERNÁ, Stanislava a kol. *Právo obchodních korporací*. 1. vydání. V Praze: Wolters Kluwer. 2015. 620 s.

DĚDIČ, J. *Právo cenných papírů a kapitálového trhu*. V Praze: Prospektrum, 2000. 546 s.

KOTÁSEK, Josef aj. *Právo cenných papírů*. 1. vydání, V Praze: C. H. Beck, 2014. 264 s.

LÁLA, Daniel. *Druhy podílů v kapitálových společnostech*. V Praze: C. H. Beck. 2020. 264 s.

MAREK, R., JEŽEK V., *Cenné papíry v novém občanském zákoníku: Komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2013

VONDRÁČEK, Ondřej. *Elektronické cenné papíry*. 1. vydání. V Praze: Auditorium, 2013. 396 s.

Komentáře:

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. (ed). *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. 1. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013

LASÁK, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. díl*. 1. vydání. V Praze: Wolters Kluwer, 2014. 1608 s.

LASÁK, J., Pokorná, J., Čáp, Z., Doležil, T. a kol.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. díl*. 1. vydání. V Praze: Wolters Kluwer, 2014. 1264 s.

LAVICKÝ, Petr (ed). *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1-654)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014

MELZER, Filip (ed). *Občanský zákoník velký komentář. Svazek III. § 419-654*. Praha: Leges, 2014.

PETROV, J., Výtisk, Beran a kol: *Občanský zákoník. Komentář*. 1 vydání, V Praze: C. H. Beck, 2017

ŠOVAR, Jan a kolektiv. *Zákon o investičních společnostech a investičních fondech: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015

ŠTENGLOVÁ, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P.: *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017

Právní předpisy a sněmovní tisky:

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 80/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 134/2013 Sb., o některých opatřeních ke zvýšení transparentnosti akciových společností a změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 591/1992 Sb., o cenných papírech

Zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění zákona č. 458/2016 Sb., a další související zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech

Důvodová zpráva k zákon č. 33/2020 Sb., kterým se mění zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a další související zákony

Důvodová zpráva k zákonu č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech

Zahraniční právní předpis:

Aktiengesetz vom 6. September 1965 (BGBl. I. S. 1089) das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 12. Dezember 2019 (BGBl. I. S. 2637) geändert worden ist

Odborné články:

ČECH, Petr. Právní úprava s.r.o. a a.s. v pátém roce své účinnosti, *Metodické aktuality*, 2018, č. 5, s. 51

Čech, Petr. Akcie po rekodifikaci. *Právní rádce*, 2012, č. 10, s. 36

ČERNÁ, Stanislava. K právům, které lze spojit k akciím, *ObP. -Obchodní právo* (Wolters Kluwer) 3/2016, s. 1

ČERNÁ, Stanislava. O akciích s rozdílnou vahou hlasů v budoucím českém akciovém právu. *Obchodněprávní revue*. 2012, č. 7-8, s. 193.

ČERNÁ, Stanislava. Volba druhů podílů (akcií) a její limit, *RaP – Rekodifikace & praxe* (Wolters Kluwer) 12/2015, s. 11

ČERNÁ, Stanislava. Volba druhů podílů (akcií) a její limity. In *Suchoža, J., Husár, J., Hučková, R. Právo, obchod, ekonomika V*. Košice: Univerzita P. J. Šafárika v Košiciach, 2016, s. 88.

DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan. Vlastnictví více podílů a druhy podílů ve společnosti s ručením omezeným, *Bulletin Komory daňových poradců ČR*, 2015, č. 3, s. 40.

KŘÍŽ, Radim, Úvaha na téma problematiky druhů akcií dle nové právní úpravy obsažené v zákoně o obchodních společnostech a družstvech, *Obchodněprávní revue* 4/2013, s. 110

KŘÍŽ, Radim, GRMELOVÁ, Nicole. Zaměstnanecké akcie nebo nabývání akcií zaměstnanci s přihlédnutím ke španělské právní úpravě. *Obchodněprávní revue* 6/2019, s. 141

KŘÍŽ, Radim. „Tracking stock“ aneb divizní akcie jako zvláštní druh akci *Obchodněprávní revue* 4/2019, s. 90

KŘÍŽ, Radim. Novela z. o. k.: Několik poznámek k akciím s vysílacím právem. *Bulletin advokacie* 7-8/2020. s. 23

LASÁK, Jan, O limitech lidské představivosti: glosa k akciím bez hlasovacího práva (jiným než prioritním, *Právní rozhledy* 2/2017, s. 58

ŠPAČKOVÁ, Michala Zásada rovného zacházení se všemi akcionáři, *Obchodněprávní revue* 1/2016, s. 1

ŠTENGLOVÁ, Ivana, Lze akcionářům odejmout zákonem přiznaná práva, aneb kdy přestává být akcie akcií? *Bulletin advokacie* 12/2017, s. 17

Thiel, S. Spartenaktien für deutsche Aktiengesellschaften: Übernahme des US-amerikanischen Tracking-Stock-Modells in europäische Rechtsordnungen. Köln, Berlin, Bohnm, München: Carl Heymanns Verlag KG, 2000, s. 25

Tonner, M. Tracking Stocks: Zulässigkeit und Gestal-Bonn, München: Carl Heymanns Verlag KG, 2002, s. 9.

Internetové zdroje:

JANOŠEK, Vladimír. *Akcie s vysílacím právem* [online]. epravo.cz, 17. října 2018 [cit. 15. července 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/akcie-s-vysilacim-pravem-108238.html>>.

JANOŠEK, Vladimír. *Klauzule o povinnosti akcionáře propachtovat akciové společnosti své pozemky zakotvená ve stanovách* [online]. epravo.cz, 6. května 2019 [cit. 18. července 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/klauzule-o-povinnosti-akcionare-propachtovat-akciove-spolecnosti-sve-pozemky-zakotvena-ve-stanovach-109218.html>>.

LÁLA, Daniel. *Podíly (akcie) s vysílacími právy do volených orgánů SRO a AS*. PATRIA [online]. patria.cz, 12.10. 2020 [cit. 20. října 2020]. Dostupné na <<https://www.patria.cz/zpravodajstvi/4517314/podily-akcie-s-vysilacimi-pravy-do-volenych-organu-sro-a-as.html>>.

LASÁK, Jan. *Aplikační problémy zákona o obchodních korporacích*. Právní prostor [online]. pravni prostor.cz, 21. června 2018 [cit. 20. července 2020]. Dostupné na <<https://www.pravni prostor.cz/clanky/obchodni-pravo/aplikacni-problemy-zakona-o-obchodnich-korporacich>>.

MATUŠTÍK, Radek. *Akciová společnost s proměnlivým základním kapitálem (SICAV) - právní a daňová specifika* [online]. epravo.cz, 8. dubna 2013 [cit. 15. července 2020]. Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/akciová-společnost-s-proměnlivým-základním-kapitálem-sicav-právní-a-daňová-specifika-90311.html>>.

SCHNORBUS, York. *Tracking stocks in Germany: Is German corporate law flexible enough to adopt American financial innovations?* University of Pennsylvania Journal of International Law, 2001 [cit. 27. července 2020]. Dostupné na <<https://scholarship.law.upenn.edu/jil/vol22/iss3/3>>.

Judikatura:

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. března 2019, sp. zn. 27 Cdo 3885/2017

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. ledna 2006, sp. zn. 29 Odo 601/2004

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. března 2005, sp. zn. 29 Odo 513/2005

Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 7. února 2017, sp. zn. 14 Cmo 205/2016

Usnesení Vrchního soud v Praze ze dne 19. listopadu 2018, sp. zn. 14 Cmo 213/2017

Shrnutí

Tato diplomová práce je zaměřená na právní úpravu v zákoně o obchodních korporacích, která umožňuje akciovým společnostem emitovat různé druhy akcií. Práce se zabývá tím, jaká zvláštní práva lze s akciemi spojit, zda lze z akcií práva i odebrat případně, která práva a jaké jsou limity smluvní autonomie při modifikaci práv a povinností spojených s akcií.

Diplomová práce je rozdělena do deseti kapitol včetně úvodu a závěru. V prvních dvou kapitolách práce pojednává obecně o akcii jako cenném papíru a zaknihovaném cenném papíru a o druhu akcií. Po té autorka práce vymezuje obecné limity smluvní volnosti, jež musí být dodrženy při konstrukci každého druhu akcií. Následující kapitoly jsou věnovány druhům akcií dle zákona o obchodních korporacích a zákona o investičních společnostech a investičních fondech a také dalším modifikacím práv spojených s akcií. Následně je v práci analyzováno přidávání zvláštních práv a odebrání práv, která jsou s akcií spojena. Práce se rovněž zabývá otázkou, zda je takový postup možný i v případě povinností. V závěru diplomové práce jsou shrnuty limity, které musí být dodrženy při vydávání různých druhů akcií.

Abstract

This thesis is focused on the legislation in the business corporations act, which allows joint stock companies to issue various share types. The thesis deals with kinds of special rights that can be attached to shares combined with which rights can be withdrawn from the shares and what are the legal limits of contractual autonomy when modifying the rights and obligations associated with the shares.

The thesis is divided into ten chapters including the introduction and conclusion. In the first two chapters, the thesis deals with the stock as a security object in general and with the types of shares. After that, the author defines the general limits of contractual freedom that must be observed in the construction of each type of shares. The following chapters are devoted to the types of shares under the Commercial Corporations Act and the Investment Companies and Investment Funds Act, as well as other modifications to the rights attached to the shares. Subsequently, the work analyzes the addition of special rights and the removal of rights associated with the share. The thesis also deals with the question of whether such procedure is possible

in the case of duties. At the end of the thesis, the limits that must be observed when issuing various types of shares are summarized.

Seznam klíčových slov / Keywords

Klíčová slova

Akcie / druhy akcie / různé druhy akcií/ přidávání práv z akcií / odebírání práv z akcií / limity při vydávání různých akcií / zákon o obchodních korporacích

Keywords

Shares / types of shares / various types of shares / adding rights from shares / removing rights from shares / limits for issuing of various shares / bussiness corporations act